

transfer

VAKBLAD OVER INTERNATIONALISERING IN HET HOGER ONDERWIJS

ESN maakt uitwisselings- studenten al 20 jaar wegwijs

nuffic

7

jaargang 16 | mei 2009

NWO-VOORZITTER JOS ENGELEN | GEDRAGSCODE SCHEIDT KAF VAN KOREN | COMMERCIELE
BEDRIJVEN BEMIDDELEN IN BUITENLANDVERBLIJF | EUROPARLEMENTARIËRS OVER INTERNA-
TIONALISERING | DOCENT IN CHINA | ORANJE LOPER AWARD

Transfer is een onafhankelijk vakblad voor internationale samenwerking in het hoger onderwijs en onderzoek.

Transfer is ook online:
www.transfermagazine.nl.

Transfer is een uitgave van de Nuffic, de Nederlandse organisatie voor internationale samenwerking in het hoger onderwijs. Verschijnt negen keer per jaar.

Redactie

Els Heuts (hoofdredacteur), Annelieke Slappendel en Elleke Bal (webredacteur)

Aan dit nummer werkten mee

Han Aarts, Annemieke Bosman, Xander Bronkhorst, Robert Coelen, Yvonne van de Meent, Ornella Porcu, Martine Postma, Robert Visscher

Beeld

Jan Boeve/HH, Cynthia Boll/ANP, Werry Crone/HH, Philip Driessen, Jules Leenders, Serge Ligtenberg, Pascal Meunier/HH, Fred Prak

Redactieraad

Riekele van Bijleveld (ITC), David Bohmert (Nether), Patrick Cramers (Codarts), Madeleine Gardeur (Rijksuniversiteit Groningen), Frans Godfroy (Delta), Joep Huiskamp (Technische Universiteit Eindhoven)

Redactieadres

Nuffic, Postbus 29777, 2502 LT Den Haag,
tel. 070 – 426 0126 / 426 0144 / 426 0122
fax 070 – 426 0399
e-mail: eheuts@nuffic.nl,
aslappendel@nuffic.nl, ebal@nuffic.nl
website: www.transfermagazine.nl

Abonnementen

Transfer is gratis verkrijgbaar. Geïnteresseerden kunnen zich voor een gratis abonnement aanmelden via www.ikabonneermij.nl/transfer, bellen naar DUO-tijdschriftenservice 030 – 263 1089 of een e-mail sturen naar info@ikabonneermij.nl.

Abonnementenadministratie

DUO-tijdschriftenservice
Postbus 681,
3500 AR Utrecht
tel 030 – 263 1089

Advertenties

Bureau van Vliet, tel 023 – 571 4745

Vormgeving en lay-out

Sabrina Luthjens BNO en Brigitta Opstal (www.makingwaves.nl)

Druk

Drukkerij Deltahage, Den Haag

Overname artikelen

Het overnemen en vermenigvuldigen van artikelen uit *Transfer* is slechts geoorloofd na schriftelijke toestemming van de hoofdredactie.

Foto omslag

Opening van de ESN Annual General Meeting in Utrecht, 26 maart 2009.
Foto: Fred Prak

Transfer 8, jaargang 16, verschijnt op 8 juni 2009

transfer

Welkom voor buitenlandse student

Twintig jaar geleden stond de internationalisering van het hoger onderwijs nog in de kinderschoenen. De Erasmusbeurzen waren net een jaar ingevoerd. De opvang van buitenlandse studenten was nog geen *issue*, maar ook toen hadden internationale studenten er behoefte aan om wegwijs te worden gemaakt in hun nieuwe woonomgeving. Désirée Majoor, net terug van een studieverblijf in Bologna, bedacht dat het handig zou zijn als elke uitwisselingsstudent een buddy zou krijgen om te helpen met praktische zaken. In 1989 richtte zij in Utrecht de eerste sectie op van het *Erasmus Student Network* (ESN).

Inmiddels heeft het netwerk 280 secties verdeeld over ruim dertig landen en zijn zo'n 12.000 studenten actief voor de 150.000 uitwisselingsstudenten die gebruik maken van de diensten van ESN. Désirée Majoor is verbaasd dat haar kleinschalige initiatief van destijds zo'n enorme ontwikkeling heeft doorgemaakt. Van een aantal buddy's voor buitenlandse studenten is het netwerk uitgegroeid tot een internationaal opererende belangenbehartiger. Eind maart vierden studenten uit heel Europa in Utrecht het twintigjarig bestaan van hun succesvolle organisatie. *Transfer* interviewde de oprichtster en de huidige voorzitter van ESN-Nederland. "De basis blijft de persoonlijke ontmoeting."

Ondanks het feit dat internationalisering de afgelopen twintig jaar veel belangrijker is geworden, is de opvang van buitenlandse studenten nog niet altijd even goed geregeld. Reden voor de Nuffic een aanmoedigingsprijs, de Oranje Loper Award, in te stellen voor de instelling die de aanloop naar een studie in Nederland zo soepel mogelijk laat verlopen. In dit nummer van *Transfer* aandacht voor de drie finalisten die er van alles aan doen om hun internationale studenten zich zo snel mogelijk thuis te laten voelen. "Vroeger dachten we: die buitenlandse studenten redden zich wel. Maar zo vanzelfsprekend is dat niet. Zo'n introductieperiode is een enorme organisatie, maar het levert ons ook veel op."

ELS HEUTS

eheuts@nuffic.nl

8

‘Kabinet kiest niet voor kenniseconomie’

Of het echt zo is, durft hij niet te zeggen. Maar Jos Engelen dént dat Nederland op onderzoeksgebied teert op investeringen uit het verleden. Dat zou volgens de nieuwe NWO-voorzitter dramatisch zijn. “Want als je te laat ontdekt dat je je investeringen hebt verwaarloosd, haal je je achterstand niet meer in.”

11

Evaluatie Gedragscode: het kan nog beter

De Gedragscode Internationale Student doet datgene waarvoor hij in het leven werd geroepen: het kaf van het koren scheiden. Maar drie jaar na de invoering is de code nog niet ideaal, blijkt uit een evaluatie. Zo is niet iedereen gelukkig met de mate waarin de IND zich met sommige zaken bemoeit. En er zijn meer punten van discussie.

12

Internationaliseren in tijden van eurosceptis

Op 4 juni gaat Europa naar de stembus om een nieuw Europees parlement te kiezen. Bij welke partij is de internationalisering van het hoger onderwijs in de beste handen? Transfer slaat de partijprogramma's erop na en praat met Nederlandse lijsttrekkers.

20

Europese ‘ballenbak’ bestaat twintig jaar

Het begon in 1989 met een groepje studenten in Utrecht dat op zich nam buitenlandse uitwisselingsstudenten wegwijs te maken in de stad. Twintig jaar later is het Erasmus Student Network een internationale organisatie die de belangen behartigt van uitwisselingsstudenten in ruim dertig landen. Een dubbelinterview met de oprichter van toen en de Nederlandse voorzitter van nu.

En verder

2 Colofon en redactioneel 4 Nieuwsberichten 14 Concurrentie voor studiebemiddelaar
16 Nuffic Jaarcongres 18 De kenniswerker 22 Een jaar in China 24 Column Robert Coelen
25 Vliegende Hollander 26 Oranje Loper Award 29 Monitor kennismigrantenregeling
30 Opinie 31 Agenda

OCW zoekt bestemming voor 8 miljoen euro

Het ministerie van Onderwijs wil suggesties voor het uitgeven van 8 miljoen euro die het de komende vijf jaar beschikbaar heeft voor internationale stages. Dat zei Bas Derks van OCW eind maart tijdens een Nuffic-symposium over de kwaliteit van stages in het buitenland.

In zijn internationaliserings-agenda noemde minister Plasterk dit bedrag al. "Het is niet heel veel, maar ook niet verwaarloosbaar weinig", vond Derks, die overigens

aangaf niet de indruk te hebben dat er een 'grote veenbrand' woedt omtrent de kwaliteit van internationale stages.

Dat sloot aan bij de bevindingen van Nuffic-medewerker Hendrik Jan Hobbes, die op het symposium de uitkomsten presenteerde van zijn studie naar de kwaliteit van internationale stages (zie *Transfer* 6). Hobbes concludeert dat die kwaliteit doorgaans voldoende is gewaarborgd.

Het ISO stelde vorig jaar dat er nogal wat misgaat bij buitenlandstages. De studentenorganisatie deed daarom de aanbeveling gebruik te maken van commerciële stagebureaus. De suggestie van de MBO-raad om te werken met geaccrediteerde bedrijven, kon op meer sympathie van de aanwezigen rekenen. Hobbes adviseerde te werken met een vast netwerk van stagebedrijven. Maar dat beperkt de vrijheid van studenten, is het bezwaar van sommige instellingen. (A5)

Promotiefilmpje voor Study in Holland

Vincent van Gogh, Johan Cruijff, talloze fietsen, de Nuna-wagen op zonne-energie, het poldermodel en watermanagement. Ze komen allemaal voorbij in de vijf minuten durende Study in Holland-film die tijdens het Nuffic Jaarcongres 'in première' ging.

Het filmpje is bedoeld om buitenlandse studenten te informeren over Nederland en het hoger onderwijs hier. Neso-kantoren, maar ook Nederlandse onderwijsinstellingen en ambassades, kunnen het filmpje

vertonen bij presentaties en bijeenkomsten.

Maker van de film is Stetz, een bureau gespecialiseerd in audiovisuele producties. Bij het schrijven van het script werden de VSNU, de HBO-raad en de EVD geraadpleegd. Vele hogeronderwijsinstellingen en bedrijven zoals Shell, Unilever en Philips stelden logo's of beeldmateriaal ter beschikking. Een testpanel van internationale studenten gaf input voor verbeteringen.

Het resultaat is flitsend. Dat was

ook de bedoeling, vertelt Shirley van Maren, coördinator van het Study in Holland-team bij de Nuffic. "Want het is gericht op een jonge doelgroep." Uiteraard wordt in het filmpje vermeld dat het Nederlandse hoger onderwijs ruim 1.400 internationale studieprogramma's aanbiedt. "Ik zou bijna zeggen: *if it ain't Dutch, it ain't much*", zegt de voice-over tot besluit. (A5)

Het promotiefilmpje is te zien op www.youtube.com/studyinholland

Crisispakket bevat 900 miljoen voor innovatie

De ontwikkeling van onderwijs, innovatie en kennis moet op termijn op ten minste het niveau van het OESO-gemiddelde komen. Dat blijkt uit het overzicht van maatregelen dat het kabinet wil nemen als reactie op de crisis. De komende jaren geeft de regering een impuls van bijna 900 miljoen euro aan innovatiekracht. In 2005 besteedden de 30 geïndustrialiseerde landen van de OESO gemiddeld 6,1 procent van hun bruto binnenlands product aan onderwijs, in Nederland was dat 5 procent. De ministers Plasterk (Onderwijs) en Van der Hoeven (Economische Zaken) maken op Prinsjesdag hun plannen bekend om hier verandering in te brengen. Verder is er dit jaar 110 miljoen beschikbaar en volgend jaar 170 miljoen voor versterking van de kennisinfrastructuur en tijdelijke inzet van kenniswerkers. De VSNU

schreef hierover 'verheugd' te zijn. Daarmee zouden universiteiten onderzoekers uit het bedrijfsleven tijdelijk onderdak kunnen bieden. De HBO-raad toonde ook interesse, en zou met dit geld willen bijdragen aan 'betere kennisbenutting'. De KNAW, NWO en de VSNU toonden zich over het totaalpak-

keet ontevreden en verwijten het kabinet een gebrek aan ambitie. "De focus op het OESO-gemiddelde voor onderwijs, kennis en innovatie doet vermoeden dat het kabinet de ambitie heeft laten varen om Nederland terug te brengen in de kopgroep van kennis-economieën." (EB)

Premier Balkenende met vice-premiers Bos en Rouvoet.

foto: HH/Werry Cronie

Plasterk: Via Vinci doet aan misleiding

Minister Plasterk vindt dat onderwijsinstelling Via Vinci zich schuldig maakt aan misleiding. De instelling noemt zichzelf ten onrechte 'university' en biedt doctorsgraden aan, schrijft hij in antwoord op Kamervragen. Via Vinci moet 'misleidende teksten' op de website aanpassen. Via Vinci is officieel geen hogeschool of universiteit. De instelling probeerde een hbo-masteropleiding *Business Entrepreneurship* te laten accrediteren, maar dat

mislukte. Volgens Plasterk wekt Via Vinci met de naam 'university' de indruk geaccrediteerde opleidingen aan te bieden. Deze term is wettelijk niet beschermd, maar het ten onrechte afgeven van graden kan strafbaar zijn. Volgens Via Vinci-bestuursvoorzitter Peter Peene zijn net twee opleidingen gevisiteerd door de *Netherlands Quality Association*, die haar oordeel moet doorgeven aan de NVAO. Peene hoopt dat dit jaar drie opleidingen een accreditatie krijgen. Daarmee

zou Via Vinci een aanvraag bij OCW kunnen indienen om officieel een hogeschool of universiteit te worden. Peene heeft het NVAO-logo van zijn website laten halen, maar de naam 'university' verwijdert hij niet, net zomin als hij namen van graden en titels wijzigt. "Wij geven geen beschermde titels af. En doctorsgraden kennen we alleen toe in samenwerking met professoren van erkende instellingen zoals de Technische Universiteit Eindhoven." (EB)

Vragen over wetswijziging offshore-onderwijs

Kunnen Nederlandse hogeronderwijsinstellingen diploma's met daarop hun eigen naam uitgeven in het buitenland? Dat is een van de vragen die de Tweede Kamer aan onderwijsminister Plasterk heeft gesteld over de door hem voorgestelde wetswijzigingen.

Universiteiten en hogescholen zouden private rechtsper-

Foto: HH/Pascal Munier

Student in Qatar.

sonen moeten oprichten om in het buitenland onderwijs met een Nederlandse accreditatie te kunnen verzorgen.

Op die manier wil Plasterk voorkomen dat zij daarbij overheidsgeld gebruiken. De universiteitenvereniging VSNU maakt bezwaar tegen deze 'onnodig ingewikkelde' constructie, die door de aparte accreditatieprocedure veel werk met zich meebrengt. Bovendien zou een andere naam dan die van de 'moederinstelling' op het diploma verwarring scheppen en de opleiding minder aantrekkelijk maken.

Momenteel is 'offshore-onderwijs', waarbij de student alle vakken in het buitenland volgt en een Nederlandse graad krijgt, officieel niet mogelijk. Minstens 60 ECTS moeten hier worden gehaald. Door studenten in Nederland in te schrijven en vervolgens vrijstellingen te verlenen, proberen instellingen deze regel te omzeilen.

De Kamer en de VSNU informeren ook naar het ontbreken van de mogelijkheid om 'gewone' masters te verlengen tot anderhalf of twee jaar. Het wetsvoorstel biedt die mogelijkheid wel voor masters bij een *joint degree*, samen met een buitenlandse instelling. (AS)

EU belangrijker in wereldwijde mobiliteit

Studenten uit de Europese Unie worden steeds mobieler. In het studiejaar 2005/2006 nam de EU 48,3 procent van de studentenmobiliteit in de wereld voor haar rekening, het jaar daarvoor was dat nog 47,6 procent. Dat blijkt uit (herziene) cijfers van Unesco, die later dit jaar in de *Internationaliseringsmonitor 2008* worden gepubliceerd. In 2005/2006 waren wereldwijd 2,75 miljoen studenten mobiel. Het groeiende aandeel

van EU-studenten komt door de toegenomen mobiliteit tussen EU-landen en vanuit EU-landen. Zo steeg de mobiliteit binnen de EU tussen 2004/2005 en 2005/2006 met 78.000 studenten. In die periode kwamen wel 56.000 studenten minder van buiten de EU naar Europa. Volgens Eric Richters, senior beleidsmedewerker bij de Nuffic en auteur van de *Mobiliteitsmonitor*, tonen de cijfers dat het Bologna-proces

een positieve invloed heeft op de mobiliteit van EU-studenten. "Bologna werkt", aldus Richters. Maar het Europese hoger onderwijs zal harder aan de weg moeten timmeren om zich in de rest van de wereld te profileren. Uit cijfers van de IB-groep blijkt dat 6.500 Nederlandse studenten dit studiejaar hun studiefinanciering meenemen naar het buitenland. Dat zijn er duizend meer dan vorig studiejaar. (EH/EB)

Spaans protest tegen Bologna ontspoord

Eind maart zijn Spaanse studenten in Barcelona slaags geraakt met de politie. Dat gebeurde tijdens een protest tegen Bologna-hervormingen. Al sinds 20 november hielden studenten een universiteitsgebouw bezet. Toen de politie hen probeerde te verjagen, liep het protest uit de hand, met enkele arrestaties en tientallen gewonden tot gevolg. Spaanse studenten zijn bang dat het Bologna-proces hun opleiding duurder maakt. Hun onderwijssysteem kent nu alleen opleidingen van drie of vier jaar. Door de bachelor-masterstructuur zou het vijf of zes jaar duren om een masterdiploma te halen. Spaanse studenten zijn ook bang dat de studiedruk door de Bologna-hervormingen hoger wordt, waardoor het onmogelijk wordt om een bijbaan te hebben. (EB)

Buitenlandse studenten in Frankrijk gedupeerd

In het Franse hoger onderwijs dreigen buitenlandse studenten de dupe te worden van de al maanden durende protestacties in het Franse hoger onderwijs. Stakingen en bezettingen van universiteiten maken het onmogelijk colleges te volgen. Hogeronderwijsminister Valérie Pécresse vindt dat de vakanties moeten worden gebruikt om de achterstand in te halen. Maar sommige internationale studenten gaan al naar huis voordat het zo ver is. *Le Figaro* citeert onder anderen een Amerikaan die klaagt dat hij al een retourticket heeft voor juni.

Een afvaardiging van studenten die de universiteit *Bordeaux 3* bezetten, heeft laten weten de gevolgen voor buitenlanders te willen beperken met lessen via internet. Zo zouden internationale studenten toch opdrachten kunnen doen en cijfers kunnen halen. (AS)

Zicht op Engelstalig onderwijs in Brussel

Het zal nog enkele jaren duren voordat Brussel een Engelstalige universiteit krijgt. Dat zegt een woordvoester van de Vrije Universiteit Brussel. De universiteit denkt nu veel kansen op internationale samenwerking mis te lopen door de strenge wetgeving, die niet toestaat dat de Nederlandstalige universiteit opleidingen in het Engels verzorgt. Alleen in specifieke gevallen, zoals bij postdocs, zijn volgens de woordvoester uitzonderingen mogelijk.

Daarom zijn er gesprekken gaande met de Franstalige *Université Libre de Bruxelles* die tegen hetzelfde probleem aanloopt. De bedoeling is om samen de *University of Brussels* op te richten. "Dat wordt geen fysiek nieuwe universiteit, maar een soort portaal voor iedereen uit de hele wereld die in Brussel wil komen studeren", legt de woordvoester uit. "Onder die koepel gaan we samen Engelstalig onderwijs aanbieden." Mogelijk worden er ook andere hogeronderwijsinstellingen in de Belgische hoofdstad bij betrokken. (AS)

Minister Koenders.

Koenders zet in op kennismanagement

Kennis is essentieel voor ontwikkelingssamenwerking. Vanuit die gedachte wil minister Koenders nog dit jaar een aantal goed functionerende kennisconsortia tot stand brengen rond zijn prioriteiten: groei en verdeling, gender en reproductieve gezondheidszorg, klimaat en energie en, als laatste, veiligheid en goed bestuur. Het moeten gemengde gezelschappen worden, met onderzoekers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en beleidsmakers. "Allemaal op basis van de meerwaarde van hun kennis en ervaring, en niet vanwege hun gevestigde naam of institutionele gewicht", zegt Koenders.

Maar daar moet het wat de minister betreft niet bij blijven. "Nederlandse kennis kan nóg zo excellent zijn, de mate waarin iets voor armoedebestrijding werkt, wordt bepaald door de kracht van de vraag naar kennis in ontwikkelingslanden en het vermogen om kennis ter plekke te absorberen, aan te passen en te gebruiken. Versterking van kenniscapaciteit in het Zuiden moet onze gezamenlijke doelstelling zijn." Koenders noemt het ook van groot belang "dat Nederlandse kennis internationaal een partijtje meeblaast én dat Zuidelijke kennis ook op dat niveau volwaardig meedoet en meetelt." Hier ligt volgens de minister een belangrijke makelaarsrol voor de toekomstige kennisconsortia.

Koenders heeft een speciale ambassadeur aangesteld. Die moet het kennismanagement binnen ontwikkelingssamenwerking nieuw leven gaan inblazen. (AS)

NWO-VOORZITTER JOS ENGELEN

‘Nederland wordt
overstapland
in plaats van kennisland’

De terugloop van het aantal passagiers op Schiphol is voor het kabinet een prangender probleem dan stagnatie van de kenniseconomie. Dat constateert Jos Engelen, de nieuwe voorzitter van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO). Het verwaarlozen van kennisinvesteringen noemt hij 'dramatisch'. "Een achterstand haal je niet meer in."

Vrijdag 19 september 2008 was een zwarte dag voor Jos Engelen. De *Large Hadron Collider* (LHC) van CERN, de grootste deeltjesversneller ter wereld, kwam al tien dagen na de feestelijke ingebruikname tot stilstand. "Dat was geen gewone teleurstelling, het kon eigenlijk helemaal niet", zegt Engelen, die van 2004 tot 2008 wetenschappelijk directeur was van het Europese onderzoeksinstituut voor deeltjesfysica in Genève. "De hele experimentele opstelling werkte als een zonnetje."

CERN bouwde acht jaar aan de LHC. Het grootste onderzoekscentrum van Europa, gefinancierd door twintig Europese landen waaronder Nederland, wilde met de deeltjesversneller het zogeheten Higgs-deeltje vinden. Dat is een elementair deeltje dat volgens de theorie zou moeten bestaan, maar nog nooit is waargenomen. Doordat een draadje oververhit raakte, liep het vorig jaar mis. Naar verwachting kan de installatie, die ongeveer 6 miljard euro heeft gekost, in september opnieuw in gebruik worden genomen. Door het oponthoud is Europa de voorsprong die het had in de race om de ontdekking van het Higgs-deeltje kwijtgeraakt. In Chicago staat een deeltjesversneller die minder geavanceerd is dan de LHC. Een echte, overtuigende ontdekking waarbij alle eigenschappen van het deeltje worden gemeten, kan de Amerikaanse deeltjesversneller niet leveren, stelt Engelen. "Maar de Amerikanen maken zo goed mogelijk gebruik van het jaar extra dat ze nu hebben. Daardoor is er een reële kans dat het Higgs-deeltje er binnenkort de kop op steekt. Dan zal een deel van de glorie naar Amerika gaan."

Steuntje in de rug

De Europese kenniseconomie staat of valt niet met winst van CERN in de jacht op het Higgs-deeltje, maar zo'n overwinning zou wel een moreel steuntje in de rug zijn. En dat kan Europa goed gebruiken. De EU-lidstaten willen een 'mondiaal concurrerende,

op kennis gebaseerde samenleving' worden. De Europese Raad heeft daarom in 2002 in Barcelona afgesproken dat minstens 3 procent van het Bruto Nationaal Product (BNP) moet worden uitgegeven aan onderzoek, ontwikkeling en innovatie. Dat doel komt niet dichterbij, blijkt uit een rapportage die eurocommissaris Janez Potočnik eind vorig jaar publiceerde. In 2000 besteedden de lidstaten gezamenlijk 1,86 procent van het BNP aan onderzoek en ontwikkeling, in 2006 was dat 1,84 procent, staat in de publicatie *A more research-intensive and integrated European Research Area; key figures report 2008/2009*.

Nederland, dat als kennisland bij de topvijf van Europa wil horen, blijft met 1,67 procent flink achter bij het EU-gemiddelde. Het Nederlandse budget voor onderzoek en ontwikkeling bleef tussen 2000 en 2006 gelijk, terwijl het in de rest van Europa gemiddeld met 15 procent groeide. Daardoor verliest Nederland aansluiting met de kopgroep van landen als de VS, Canada, Zweden en Finland. Die investeren ondanks de economische crisis extra in onderzoek. Gelukkig presteren Nederlandse wetenschappers nog steeds goed. Als het aantal publicaties per onderzoeker als meetlat wordt gebruikt, is Nederland tweede op de wereldranglijst. En als het om de impact van de publicaties gaat (het aantal citaties van wetenschappelijke artikelen) dan eindigen Nederlandse onderzoekers – na Zwitserland en de VS – als derde, blijkt uit een inventarisatie van het Innovatieplatform (*Nederland in de versnelling; De 2^e jaarlijkse foto van de Kennisinvesteringagenda (KIA) 2006–2016*). "Nederlandse onderzoekers hebben ook veel meer succes bij het binnenhalen van Europese subsidies dan je zou verwachten op grond van hun aantal", weet Jos Engelen. "Dat betekent dat er in Nederland goede wetenschappers werken in een goede onderzoeksomgeving, want anders haal je zo'n subsidie niet binnen."

Vliegtaks

Aan de andere kant telt Nederland relatief weinig onderzoekers en zijn de investeringen in *research* en *development* dus ondermaats. “Dat is een paradox die ik nog niet helemaal doorzie”, stelt de NWO-voorzitter. “Maar ik denk dat we nu teren op de goede investeringen uit het verleden. Dat zou dramatisch zijn, want als je je investeringen aan het verwaarlozen bent en dat te laat ontdekt, haal je je achterstand niet meer in.”

NWO heeft daarom, samen met de KNAW en de universiteiten, de afgelopen maanden aangedrongen op extra investeringen in wetenschappelijk onderzoek ‘om beter uit de crisis te komen’. Net als het Innovatieplatform dat (tevergeefs) om kennisinvesteringen van 2 miljard euro vroeg. “Dat platform is weer een heel andere puzzel”, constateert Engelen. “Het geeft heel behartigenswaardige adviezen van de minister-president aan de minister-president waar dan vervolgens niet zo heel veel mee gebeurt.”

De crisisaanpak van het kabinet heeft weinig indruk gemaakt op Engelen. “Als je alle bedragen in het beleidsakkoord van maart optelt, kom je uit op een paar procent van de jaarlijkse overheidsuitgaven. Maatregelen op procentniveau, dat klinkt niet erg daadkrachtig.” De coalitie trekt 280 miljoen euro uit voor behoud van werkgelegenheid in de kennissector; voor het terugdraaien van de vliegtaks wordt meer uitgetrokken. “Kennelijk is de terugloop van het aantal passagiers op Schiphol voor het kabinet een prangender probleem dan de kenniseconomie”, stelt de NWO-voorzitter vast. “Dat is ook een keuze: Nederland overstapland in plaats van kennisland.” Maar de 280 miljoen is natuurlijk welkom. NWO zou op korte termijn 350 miljoen kunnen investeren in kennisontwikkeling en kennisinfrastructuur, wat werkgelegenheid zou opleveren voor met ontslag bedreigde kenniswerkers. Bij de onderzoeksorganisatie liggen ruim vijfhonderd kant en klare onderzoeksvoorstellen die als goed tot zeer goed zijn beoordeeld, maar waarvoor de financiering ontbreekt. Daarnaast zijn er goedgekeurde plannen voor het opzetten van grootschalige onderzoeksfaciliteiten in Nederland en voor deelname aan Europese faciliteiten die op stapel staan.

Gezien het beperkte crisisbudget vreest Engelen dat extra investeringen in de Europese kennisinfrastruc-

tuur er niet in zitten. Jammer, want Nederland doet al niet mee aan de grote röntgen elektronlaser-faciliteit (XFEL in het jargon) die in de buurt van Hamburg verrijst. De XFEL produceert extreem snelle stralingspulsjes waarmee bijvoorbeeld een chemische reactie kan worden ‘gefilmd’. “Nederland zit daar niet bij als partner en dat is niet zo maar jammer”, zegt Engelen. “Deze techniek is zo vernieuwend dat

ik echt niet goed begrijp hoe we dit voorbij hebben kunnen laten gaan.” Deelname aan Europese onderzoeksfaciliteiten maakt niet alleen dat Nederlandse wetenschappers met de meest geavanceerde technieken kunnen werken. “Het stelt de Nederlandse industrie in staat om aan de ontwikkeling bij

te dragen, ook als zo’n faciliteit niet op Nederlandse bodem komt”, stelt Engelen. Meedoen aan het opzetten van Europese onderzoeksfaciliteiten is dus investeren in de Nederlandse kenniseconomie.

Individuele belangen

De NWO-voorzitter rekent het tot zijn taak een bijdrage te leveren aan een beter klimaat voor wetenschappelijke samenwerking in Europa. Die samenwerking wordt nu vaak gedwarsboomd doordat de lidstaten niet over hun individuele belangen heen kunnen stappen. Zo touwtrekken Zweden, Spanje en Hongarije over de vestigingsplaats van de *European Spallation Source*, een neutronenkanon waarmee biologische processen kunnen worden bestudeerd. Engelen: “Ze willen ’m alle drie op eigen bodem, maar Hongarije wil daar wel van afzien als de faciliteit dan maar niet in Zweden of Spanje komt.” Als de voorzitters van de nationale onderzoeksorganisaties, verenigd in de *European heads of research councils* (Eurohorcs) eenstemmig zouden adviseren over de vestigingsplaats van zo’n Europese onderzoeksfaciliteit, ontstaan er minder politieke patstellingen, hoopt Engelen. Dat is nodig om Europa te laten uitgroeien tot de kenniseconomie die alle lidstaten voor ogen hebben. Maar een tweede CERNzal er niet snel meer komen. “CERN is vrij uniek. Het is niet lang na de Tweede Wereldoorlog ontstaan toen er nog een echte sfeer van Europese samenwerking bestond. Het is een intergouvernementele onderzoeksorganisatie. Dat is in deze tijd niet meer te realiseren.”

YVONNE VAN DE MEENT

“Ik denk dat we nu teren op de goede investeringen uit het verleden”

Gedragsscode scheidt kaf van koren

De Gedragsscode Internationale Student voldoet aan de verwachtingen. De tijdrovende toelatingsprocedures zijn korter geworden en de code draagt bij aan een positief imago van het Nederlandse hoger onderwijs. Maar een heikel punt zijn de grenzen tussen zelfregulering en overheidsverantwoordelijkheid, blijkt uit een recente evaluatie.

Anderhalf jaar lang beraadslaagden vier ministeries en de koepels van universiteiten, hogescholen, internationaal onderwijs en het particuliere hoger onderwijs over de Gedragsscode Internationale Student. Negentien conceptversies gingen vooraf aan de uiteindelijke gedragsscode die in mei 2006 werd ingevoerd. De code was bedoeld om de werving, informatie en het onderwijs aan buitenlandse studenten in goede banen te leiden. Geen overbodige luxe na een aantal ontsporingen eind jaren negentig. Werking en inhoud van de regeling zouden na drie jaar worden geëvalueerd. De instellingen en overheidsinstanties die voor die evaluatie werden ondervraagd, zijn op hoofdlijnen tevreden. De belangrijkste verwachting was dat de code een kwaliteitswaarborg zou bieden voor de omgang van instellingen met internationale studenten. Het kaf zou van het koren worden gescheiden. In dat opzicht is de regeling geslaagd. Ook de doelstelling om internationale studenten goed te informeren en goed onderwijs te bieden, is volgens vrijwel iedereen gerealiseerd. Toch is er ook kritiek. Zo zijn de administratieve lasten nauwelijks verminderd, terwijl ook dat een belangrijke doelstelling was. Daarnaast vormt de taaleis een punt van discussie. Het moet duidelijker worden welke taaltesten als vergelijkbaar kunnen worden beschouwd met de IELTS en de TOEFL en welke niet, luidt een van de aanbevelingen.

Te veel inmenging

Een heikel punt zijn verder de grenzen tussen zelfregulering en overheidsverantwoordelijkheid. De Gedragsscode gaat ervan uit dat de instellingen zelf zorgen dat ze hun zaakjes op orde hebben. Maar de koepels vinden dat er te veel inmenging van de overheid is. Vooral van de IND, maar ook van de Inspectie en het ministerie van OCW. Het idee van zelfregulering staat daardoor sterk onder druk. Volgens de koepels

probeert de overheid via de Gedragsscode steeds de grenzen te verschuiven en aanvullende eisen te stellen, bijvoorbeeld op het punt van accreditatie en taalbeheersing. De IND zou buiten de code om handelen door bijvoorbeeld zelf onderzoek te doen naar het taalniveau van studenten. Een belangrijke aanbeveling is dan ook dat de verantwoordelijkheden van het onderwijsveld en de overheid scherper moeten worden afgebakend. Ook de zogenaamde afmeldplicht is onderwerp van discussie. De Gedragsscode schrijft voor dat onderwijsinstellingen de IND moeten inlichten wanneer een internationale student geen onderwijs meer volgt. Maar bij de koepels, vooral de VSNU en de HBO-raad, bestaat weerstand tegen een aanwezigheidsregistratiesysteem. Niet alleen vanwege de administratieve last, maar ook gezien het recht op privacy. De onderwijskoepels vinden dat de afmeldplicht eigenlijk niet in de code thuishoort. Volgens de evaluatie moet er snel overeenstemming komen over een studievoortgangsmonitoringsysteem. Maar gelet op de verschillende belangen van overheid en instellingen zal dat nog heel wat voeten in de aarde hebben.

ELS HEUTS

Politiek wil internationaliseren

In Den Haag viert eurosceptis hoogtij. Toch zijn de meeste partijen wel voorstander van onderwijsinternationalisering in Europees verband. Dat wil zeggen: zolang er niets wordt opgelegd.

Op 4 juni mag de kiezer zich uitspreken. Transfer verkent alvast de standpunten op onderwijsgebied.

'Europese bemoeizucht', 'uit de hand lopende Brusselse gekte' en 'alleen als Europa aantoonbare meerwaarde heeft'. Frases als deze zijn te lezen in de Nederlandse partijprogramma's voor de Europese parlamentsverkiezingen op 4 juni. Met die sceptische toon lijken de partijen in te spelen op de groeiende angst van kiezers voor te veel inmenging vanuit de Europese Unie.

Op een denkbeeldige scepsisschaal loopt de lijn van een wantrouwe SP via ChristenUnie-SGP, VVD, PvdA, CDA en GroenLinks naar D66 als juichende hekkensluiter.

Ondanks de kritiek hebben de partijen echter veelal dezelfde plannen voor internationalisering in het onderwijs. Zolang dwingende richtlijnen vanuit de Unie achterwege blijven, zijn ze vóór.

Zo willen ze dat uitwisselingsprogramma's als Erasmus worden uitgebreid. Liefst ook naar het mbo. Voor D66 verdient Europa ook in het lager onderwijs een plek. Volgens Europees lijsttrekker Sophie in 't Veld is internationaliseren een "cruciale basisvaardigheid" die niet vroeg genoeg kan worden bijgebracht. Verder zijn partijen het erover eens dat diploma-erkenning moet worden verbeterd, net als aanverwante praktische hobbels.

Op gelegenheidslijst ChristenUnie-SGP na dan. Internationalisering is best, zeggen de voorstanders van christelijke politiek. Maar de vrijheid van onderwijs in Nederland zou door Europese regels wel eens in gevaar zou kunnen komen.

Angelsaksisering

De SP foetert wel tegen supranationale regelgeving en de 'Brusselse gekte', maar vindt het 'natuurlijk wel een goede zaak' als lidstaten op hogeronderwijsgebied doen aan kennisuitwisseling, afstemming en gezamenlijke ontwikkeling. "Maar je hebt Brussel

niet nodig om diploma-erkenning onderling te regelen", stelt lijsttrekker Dennis de Jong. De SP maakt zich ook zorgen over de 'angelsaksisering' van het onderwijs. "Is het echt nodig om alle lessen in het Engels te geven? Alles wordt op die manier ondergeschikt gemaakt aan de interne markt. Wij nemen daar nadrukkelijk stelling tegen."

Opmerkelijke, bijna ludieke plannen zijn te vinden bij PvdA, CDA, GroenLinks en D66. Zo wil de PvdA studenten niet één, maar twee keer een Erasmusbeurs

geven: een in de bachelor- en een in de masterfase. De sociaaldemocraten laten weten dat dit slechts een idee is. "Wij vinden het belangrijk dat elke student – bachelor óf master – de kans krijgt naar het buitenland te gaan. Over de uitvoering hebben we nog niet nagedacht", verklaart een medewerker

van lijsttrekker Thijs Berman.

De christendemocraten hebben dat wel. Het CDA wil alle Europese scholieren na hun eindexamen een maand gratis openbaar vervoer door Europa cadeau doen. Lijsttrekker Wim van de Camp: "Wij hebben veel moeite om Europa tussen de oren van de kiezers te krijgen. Nederlandse jongeren zijn momenteel best geïnteresseerd, maar ik zie nog te weinig Poolse en Spaanse jongeren elkaar spontaan opzoeken." Van de Camp studeert nog op de vraag wie de factuur van het plan – circa 2 miljard euro – op de mat mag verwachten. "Het is loeiduur. De kosten moeten samen worden opgehoest door lidstaten, nationale vervoersbedrijven en de Europese Commissie. Wie wat betaalt is nog onduidelijk."

Landbouwsubsidie

GroenLinks hoopt dat er in 2014 voor alle EU-studenten een Erasmusbeurs is. Niet alle studenten zullen daarvan gebruikmaken, weet de

"Je hebt Brussel niet nodig om onderlinge diploma-erkenning te regelen"

en zonder EU-dwang

partij. De kosten zullen daarom lager liggen dan de 13 miljard euro per jaar die GroenLinks voor het plan heeft geraamd. Het geld, verklaart een woordvoerder, moet komen uit de landbouwsubsidiepot van jaarlijks ongeveer 40 miljard euro. “Een verschuiving van middelen naar onderwijs zou de EU beter toerusten voor de toekomst.”

D66-lijsttrekker In 't Veld, die Europa “echt fantastisch” vindt, wil meer opleidingen voor een *International Baccalaureate* (IB). Dit meertalige vwo-onderwijs geeft leerlingen betere aansluiting op buitenlandse universiteiten. Nu halen in Nederland circa driehonderd leerlingen jaarlijks dit diploma. Vaak hebben zij in het buitenland gewoond. “Als je internationalisering als land serieus neemt, dan zal dat aantal aanzienlijk moeten toenemen”, vindt In 't Veld. Op de kosten studeert de partij nog.

Succes

Bij andere partijen zijn de onderwijs passages onuitgewerkt. Zo profileert de VVD zich liever met liberale thema's als vrije markt en veiligheid, vertelt lijsttrekker Hans van Baalen. Het Bologna-proces, dat studiemobiliteit moet bevorderen, ziet hij als goed voorbeeld van hoe het “zonder Europese bemoeienis” kan. Dat ‘Bologna’ enige vorm van standaardisatie oplevert, vindt Van Baalen geen probleem. “Als

universiteiten willen komen tot één vergelijkbaar Europees curriculum per opleiding, is dat prima. Zolang het maar niet wordt opgelegd.”

Lidstaten laten zich erop voorstaan dat de regie van ‘Bologna’ bij hen ligt, niet bij Brussel. Toch schroomt zittend europarlementariër Cornelis Visser (CDA) niet om ‘Bologna’ het grootste succes van ‘zijn’ commissie Cultuur en Onderwijs in de afgelopen jaren te noemen. “Wij houden alles in de gaten. Als een land niet meedoet, zeggen wij: straks ga je achterlopen.” Visser is lovender over ‘Bologna’ dan over Erasmus, waar het parlement wél over gaat. “Door ‘Bologna’ is het bachelor-masterstelsel ingevoerd. Dat heeft meer impact gehad op internationalisering dan we ooit met Erasmus voor elkaar kunnen krijgen.”

Door de komst van eurosceptici naar Brussel wordt het succes van ‘Bologna’ echter ondermijnd, meent Visser. Hij doelt op lijsttrekker Peter van Dalen van ChristenUnie-SGP die de impact van ‘Bologna’ ziet als ‘een soort inktvlek die zich uitbreidt naar het middelbaar en lager onderwijs’ en zo de godsdienst kan raken. Visser is stellig. “Onderwijsinhoud blijft een nationale bevoegdheid. Punt. Met dat soort opmerkingen creëer je een beeld van Europa dat niet reëel is.”

ORNELLA PORCU

De EU-lijsttrekkers tijdens een debat in de Eerste Kamer op 19 maart.

Foto: Serge Ligtenberg

Je buitenlandse studie van A tot Z geregeld

Steeds meer studenten weten de weg te vinden naar studiebemiddelingsbureaus. StudyWorld helpt al jaren Nederlandse studenten met een studie in het buitenland. Sinds kort heeft dit bedrijf een nieuwe concurrent: Kilroy education. Hoe werken deze bureaus, en hoe verhouden zij zich tot de international offices?

Dat hij zijn *master* aan een Amerikaanse universiteit wilde doen, stond voor Tommy Spijkers (23) vast. Maar aan de uitvoering van dat plan zaten nog veel haken en ogen. Die verdwenen toen hij vorig jaar op internet het bedrijf StudyWorld tegenkwam.

‘Wij helpen je met het vinden van een studie in het buitenland, én met de gehele aanmeldingsprocedure’, meldde de website. Spijkers trok zijn conclusie: “Ik kon het wel zelf gaan proberen, maar als zij hier ervaring mee hebben, waarom zou ik die dan niet gebruiken?”

Ieder jaar gaan ongeveer 150 studenten via StudyWorld naar het buitenland. Het bedrijf helpt de student bij het zoeken van de juiste instelling, het invullen van aanmeldingsformulieren, het vertalen van diploma’s, het regelen van accommodatie en een verzekering. Dat alles kosteloos. Het zijn namelijk de buitenlandse instellingen die voor de inkomsten zorgen. Zij betalen StudyWorld per ‘afgeleverde’ student 10 tot 15 procent van hun collegegeld als commissie. Daarnaast kunnen ze marketingpakketten kopen om hun instelling in Nederland te promoten. “Wij proberen iedere student een advies op maat te

geven”, zegt Margo van Betteray, bedrijfsmanager van het in Den Bosch gevestigde StudyWorld. “We zoeken uit wat iemand precies wil, en zetten dan de mogelijkheden op een rij bij enkele van onze 125 instellingen in het buitenland.” Veel studenten die zich bij StudyWorld melden, zijn op zoek naar een buitenlandse *master*, vaak in de richting van *business* of communicatie.

Australische oriëntatie

De meeste instellingen waarmee StudyWorld samenwerkt, zijn Australisch. Dat komt doordat het bedrijf voortkomt uit *IDP Education*, een Australische organisatie die wereldwijd studenten werft. Tien jaar geleden werd een Nederlandse vestiging van IDP opgericht. Tot 2004 richtte dit bedrijf zich alleen op Australische universiteiten. In dat jaar werd een franchise aangegaan met IDP. Sindsdien wordt ook in andere landen (onder meer Nieuw-Zeeland, de VS en Canada) geworven.

De directeuren van het bedrijf, René Lenssen en Thijs van Vugt, zorgen voor een deel van de nieuwe klandizie. Zij leiden ook het consultancybedrijf *IE&D Solutions*, gespecialiseerd in marketing van internationaal onderwijs, en hebben veel contacten. Om klant te worden van StudyWorld moeten instellingen geaccrediteerd zijn door een overheidsorgaan in het land zelf. Het bedrijf probeert daarnaast uit te zoeken of de diploma's van de betreffende instelling in Nederland geldig zijn. StudyWorld had in Nederland lang het monopolie. Maar sinds eind vorig jaar is er een nieuwe speler op de markt: *Kilroy education*, van Scandinavische makelij. In Scandinavische landen stuurt Kilroy al vijftien jaar met succes studenten de grens over. Dat wilde het bedrijf ook in Nederland proberen. “De markt is er”, vertelt Sarah Plunkett, coördinator van de Nederlandse vestiging. “Studenten zijn hier meer dan gemiddeld geïnteresseerd in een studie in het buitenland, ze spreken goed Engels en ze mogen hun studiefinanciering meenemen.” Kilroy werkt op dezelfde manier als StudyWorld, en richt zich ook op Engelstalige landen zoals Australië, Nieuw-Zeeland en de VS. Het bedrijf heeft momenteel 21 partners in het buitenland, maar hoopt snel uit te breiden.

Voorzichtig

Op veel *international offices* liggen inmiddels folders van zowel Kilroy als StudyWorld. Toch staan medewerkers voorzichtig tegenover verder contact. “Wij werken niet met ze”, zegt Leonard van Hout, hoofd afdeling internationalisering van de Hogeschool van

Amsterdam. “Ik ben niet tegen ze, maar internationalisering is meer dan mobiliteit. Wij willen ons onderwijs naar een hoger niveau brengen door internationale samenwerking.”

Voordat Plunkett bij Kilroy terecht kwam, werkte ze op het international office van de UvA. “Ik probeer nu om Kilroy bij *international offices* te promoten. Maar niet iedereen staat daarvoor open. Ze willen toch graag studenten naar hun eigen partners sturen.” Volgens Van Betteray van StudyWorld zijn de international offices geen echte concurrenten.

“Zij doen vooral uitwisselingen, wij niet. En het ontbreekt ze vaak aan contacten om studenten te

kunnen helpen een master te vinden.”

Tommy Spijkers is via StudyWorld inmiddels bijna door de aanmeldingsprocedure voor een master aan *Boston University* heen. Hij is tevreden. “Ze hebben me van A tot Z geholpen, ik moet zelf alleen nog de financiering rond krijgen.” Dat Avans Hogeschool, waar hij zijn bachelordiploma haalde, een bureau

internationalisering heeft, wist Spijkers niet. Toen hij besloot naar Amerika te gaan, zocht hij via internet naar opleidingen. Zo vond hij StudyWorld.

Vrij passief

Het gebrek aan duidelijke informatie over studeren in het buitenland is volgens Madeleine Gardeur, hoofd van het bureau internationale samenwerking van de Rijksuniversiteit Groningen, de reden waarom studiebemiddelingsbureaus het in Nederland goed kunnen doen. “Studenten vragen mij wel eens: ‘waarom zetten jullie geen lijst online met universiteiten waar we een goede master kunnen vinden?’ Maar bestuurders zijn niet zo dol op dat idee, ze willen hun studenten graag thuis houden. Zolang Nederlandse instellingen worden bekostigd op basis van het aantal studenten dat ze hebben, zullen wij vrij passief blijven voorlichten.” Gardeur vindt het helemaal niet gek dat bedrijven als StudyWorld en Kilroy in Nederland aan de weg timmeren. Nederlandse instellingen doen volgens haar precies hetzelfde in het buitenland. “Die nemen ook bureaus en agenten in de hand. Wij hebben zelf sinds kort twee agenten in China en in Indonesië.” Als studenten Gardeur om advies vroegen over de bureaus, zou ze gerust doorverwijzen. “Maar ik zou ook vertellen dat deze bedrijven door de instellingen worden betaald”, voegt ze toe, “en dat ze alert moeten blijven op de kwaliteit van de instelling waarmee ze te maken hebben.”

ELLEKE BAL

Sprekers op Nuffic-congres w

Steek de helft van het Nederlandse budget voor ontwikkelingssamenwerking in onderwijs. Deze maatregel, die algemeen directeur Sander van den Eijnden voorstelde tijdens de opening van het Nuffic Jaarcongres, was niet serieus. De oproep van de belangrijkste sprekers op het congres, eind maart in Rotterdam, was dat wel: het moet anders.

Foto: Jules Leenders

"We doen al te lang dezelfde dingen op dezelfde manier. En dat terwijl de wereld snel verandert"

De Nuffic-directeur kopieerde met zijn voorstel een plan van John Verhoeven, hoofdredacteur van het tijdschrift *Onze Wereld*. Die opperde om de helft van het ontwikkelingsgeld aan voedseltechnologie te besteden, zodat het ook ten goede komt aan die sector in Nederland. De andere helft kan dan naar onderwijs, schertste Van den Eijnden.

Hij pleitte voor verlicht eigenbelang in het denken over ontwikkelingssamenwerking. "We moeten bepalen hoe ontwikkelingssamenwerking binnen het hoger onderwijs nuttig kan zijn. We hebben zo veel opgebouwd in het Zuiden, er zijn interessante instellingen om mee samen te werken. En bij studenten bestaat de *drive*."

De speech van Doekle Terpstra, voorzitter van de HBO-raad en de interkerkelijke ontwikkelingsorganisatie ICCO, sloot daar naadloos bij aan. Ook hij ziet een toenemende vraag van studenten om tijdens hun opleiding een concrete bijdrage te leveren aan ontwikkelingssamenwerking. Initiatieven die daaraan tegemoet komen moeten we koesteren, vindt hij. "De kritische massa studenten en volwassenen die aan den lijve de omstandigheden van de allerarmsten hebben ervaren, is van groot belang voor een goed begrip van de wereld."

Terpstra noemde als voorbeeld fysiotherapie-studenten van Saxion die actief zijn met gehandicapten in India en Windesheim-stagiairs bij een weeshuis in Zambia. "Eigenlijk hoort ontwikkelingssamenwerking een zichtbare plaats te krijgen in de missie van hogeschool en universiteit. Alle aanwezigen op dit congres zouden zich hier binnen hun eigen instelling hard voor moeten maken."

Al veertig jaar hetzelfde

Ook riep Terpstra op tot een nieuwe aanpak van capaciteitsopbouw. Programma's die moeten bijdragen aan de ontwikkeling van het hoger onderwijs en onderzoek in ontwikkelingslanden bestaan

illen 'OS nieuwe stijl'

al zo'n veertig jaar, betoogde hij, en in die tijd is er niet veel veranderd aan het type samenwerking. "Er worden beurzen verstrekt aan *mid career professionals* en Nederlandse hogescholen en universiteiten kunnen expertise leveren in projecten die met hogeronderwijsinstellingen in ontwikkelingslanden worden uitgevoerd. We doen al te lang dezelfde dingen op dezelfde manier. En dat terwijl de wereld heel snel verandert."

In de nieuwe visie moet het volgens de HBO-raadvoorzitter niet alleen gaan om het beschikbaar stellen van expertise voor de duur van een project, maar staat duurzame samenwerking centraal. Wat Terpstra betreft wordt ook aansluiting gezocht bij activiteiten van medefinancieringsorganisaties, zoals ICCO. Daarnaast vindt hij verbinding met economische speerpunten van belang. Te denken valt aan samenwerking en kennisuitwisseling op het gebied van watermanagement, maar ook in de tuinbouw en *creative industries*. "Hogescholen moeten hun primaire surplus in ontwikkelingssamenwerking zoeken in de verbinding met economische ontwikkeling en samenwerking, in het uitdragen van hun specifieke expertise op het gebied van beroepsgericht opleiden en niet te vergeten, in het leveren van een bijdrage aan de *empowerment* van de bevolking in het Zuiden."

Terpstra zou het beurzenprogramma NFP minder wetenschappelijk gericht willen maken, zodat het ook ruimte biedt aan meer beroepsgerichte professionals die kunnen bijdragen aan economische ontwikkeling.

Pareltjes

Maar Terpstra wil niet het kind met het badwater weggooien. Daarom hield hij de bezoekers van het congres een aantal 'pareltjes' voor, niet geheel toevallig uit de hbo-sector. "Pareltjes zijn voor mij enerzijds voorbeelden van een aanpak waarin onderwijsinnovaties, ingebed in het nationale hogeronderwijsbeleid centraal staan, en anderzijds voorbeelden van gevallen waarin hogescholen echt op zoek zijn gegaan naar nichemarkten op terreinen zoals water, voedsel en gezondheid. Terreinen waar praktische toepassingen tot direct resultaat leiden en daarmee een directe bijdrage leveren aan mondiale vraagstukken." Het waterconsortium in Benin, waarbij enkele Nederlandse hogescholen een samenhangende aanpak hanteren bij zes Beninese instellingen,

behoort daar in Terpstra's ogen toe. "Hier wordt Nederlandse kennis gericht ingezet bij capaciteitsopbouw en wordt versnippering van fondsen en kennis tegengegaan."

Eerder op de dag stelde Martien Molenaar, rector en hoogleraar bij het *International Institute for Geo-Information Science and Earth Observation* (ITC), het delen van kennis al centraal in zijn toespraak. Door zaken als luchttransport en internet ontstaan allerlei verbindingen over de hele wereld, zei hij. "Deze processen leiden tot grote onevenwichtigheid tussen regio's. Maar partijen die geen kapitaal hebben, moeten ook meedoen om het leven overall menswaardig te maken." Het is dus noodzaak om wereldwijd een gelijk kennisniveau te creëren, vervolgde Molenaar.

PDF-diploma

De ITC-rector wees op het gevaar dat onderwijs als verhandelbaar product wordt gezien, iets waaraan instellingen geld kunnen verdienen omdat studenten bereid zijn daarvoor te betalen. "Maar een groot aantal kennissectoren, zoals het beheer van irrigatiesystemen, is vanuit carrièreperspectief niet interessant om in te investeren." Daarom moet dat op een andere manier worden geregeld." Molenaar pleitte voor samenwerking tussen instellingen hier, in Nederland en Europa, en in zwakke landen. Een relatie voor langere tijd, die academisch op het juiste niveau kan blijven, met institutionele en financiële borging. Zo ontstaat een netwerk van netwerken, met partners die verschillende competenties hebben en samen een breder programma kunnen aanbieden. Studenten gaan bij verschillende instellingen langs. Waar Nuffic-directeur Van den Eijnden terugblikte, keek Molenaar vooruit. "En de volgende stap is internet, dan hoeven ze er niet meer naartoe. Met een diploma in PDF-formaat is het zelfs niet meer nodig om dat op te halen."

Bij zijn toekomstvisie bleef Molenaar nog wel met een vraag zitten: als studenten een totaalpakket bij elkaar shoppen dat een graad zou verdienen, wie geeft die dan? "Misschien is die erkenning een volgende stap voor de Nuffic."

ANNELIEKE SLAPPENDEL

‘Nederlandse student mag wat kritischer zijn’

Voor de Nederlandse kenniseconomie zijn ze hard nodig: talentvolle wetenschappers uit het buitenland. Wie zijn deze kenniswerkers? Transfer praat met negen van hen. Deze maand de Poolse Karolina Pomorska, docent politieke wetenschap aan de Universiteit Maastricht.

Als Karolina Pomorska vroeger in Polen een landen-spelletje deed, wilde ze altijd al Nederland zijn. “Het moet dus wel voorbestemd zijn dat ik hier verzeild ben geraakt”, grapt ze. Nederland kende ze uit de enthousiaste verhalen van haar vader, die voer. Hij nam haar als klein meisje al mee naar onder meer Rotterdam en Amsterdam. Als eerstejaars politicologie aan de universiteit van Gdansk bracht ze in 1998, met de Europese studentenvereniging AEGEE, een bezoek aan Groningen. “Ik was diep onder de indruk. De studenten waren onafhankelijk, woonden op zichzelf. Ik woonde nog thuis”, zegt de Poolse. “De studenten hier konden doen en laten wat ze wilden. De energie die ze uitstraalden sprak me aan.” Terug in Polen stelde Pomorska alles in het werk om in Nederland te gaan studeren. Dat bleek veel lastiger dan gedacht. “Er waren geen uitwisselingprogramma’s en bij mijn opleiding begrepen ze niet waarom ik naar het buitenland wilde”, zegt de politicologe. “Maar ik wist dat het onderwijs in Nederland beter was. Aan de Erasmus Universiteit doceren toppoliticologen. De opleiding in Polen daagde mij niet genoeg uit.”

Stomverbaasd

Uiteindelijk kreeg ze het met veel moeite voor elkaar om in Rotterdam te studeren. “Het *international office* heeft mij daar heel goed geholpen, bijvoorbeeld bij het regelen van mijn visum. Ik was de enige van tweehonderd studenten die naar het buitenland ging.

“Ik ging als enige van tweehonderd studenten naar het buitenland”

Karolina Pomorska:
'Mijn afdeling is
extreem
internationaal'.

Foto: Philip Driessen

Uitwisselingen werden absoluut niet gestimuleerd." Na een jaar ging ze terug. Eenmaal weer in Polen kreeg ze geen studiepunten voor de vakken die ze in Rotterdam had gehaald. "Ze wisten niet zeker of het niveau bij die vakken wel hoog genoeg was, zeiden ze. Ik moest alsnog extra tentamens maken. Ik was stomverbaasd. De Poolse universiteiten waren toen nog gesloten systemen."

Voor scriptieonderzoek ging de studente een jaar later, in 2001, opnieuw naar Rotterdam. "Ik was overdonderd door de universiteitsbibliotheek. Daar hadden ze alle bronnen die ik nodig had. In Gdansk had ik nooit zo goed onderzoek kunnen doen. Toen ik mijn scriptie inleverde, kreeg ik voor het eerst positieve reacties op mijn bezoek aan Nederland. Docenten waren gefascineerd door de bronnen die ik had geraadpleegd."

Acht jaar later is de politicologe universitair docent bij de capaciteitsgroep politieke wetenschap van de faculteit Cultuur- en Maatschappijwetenschappen in Maastricht. In 2008 promoveerde ze aan de Britse Loughborough University, waar ze onderzocht in hoeverre het beleid van de Europese Unie de Poolse politiek beïnvloedt.

Het bevalt Pomorska goed in Limburg. "Maastricht is een heel internationale stad, omdat het zo dicht bij Duitsland en België ligt", vertelt ze. "Mijn afdeling is extreem internationaal. Een groot gedeelte van onze staf is buitenlands, de studenten komen ook overal vandaan. Onze vergaderingen en colleges zijn in het Engels."

Slaapzak

De verschillen tussen Poolse en Nederlandse universiteiten vindt de politicologe groot. "In Polen zijn de hoogleraren koningen. En zo gedragen ze zich ook, al zijn er natuurlijk uitzonderingen. Een keer per week heeft een professor spreekuur. Ik heb bij de rechtenfaculteit meegemaakt dat er lange rijen stonden voor de kamer van de hoogleraar. Sommige studenten overnachtten in een slaapzak voor de deur, zodat ze zeker waren dat ze hem konden spreken. Dat is in Nederland ondenkbaar. Ik denk overigens dat het er in Polen inmiddels veel beter aan toegaat, sinds de hervormingen." In Nederland zijn de docenten, inclusief de

hoogleraren, veel makkelijker benaderbaar dan in haar thuisland, benadrukt Pomorska. Dat heeft volgens haar ook nadelen. "Eerstejaarsstudenten willen graag voorbeeldvragen, zodat ze weten wat ze op het tentamen kunnen verwachten. Over het nakijken van tentamens ontstaan vaak discussies. Dat neemt veel tijd in beslag. Daarnaast eisen studenten dat je vrijwel altijd beschikbaar bent."

Nederlandse studenten zouden wat Pomorska betreft ook wel wat kritischer naar hun bronnenmateriaal mogen kijken. "In de politicologie is bronnenkritiek heel belangrijk, omdat je moet weten vanuit welk gezichtspunt iets wordt beweerd. Britse studenten zijn in mijn ogen kritischer. Wij gebruiken het zogenaamde probleemgestuurde model. Studenten moeten meediscussiëren tijdens het college, anders krijgen ze een onvoldoende. In Polen was dat niet zo, daar waren studenten veel stiller. Veel buitenlandse studenten in Maastricht zijn in het begin ook wat stiller. Vaak mogen zij in hun eigen land de docent niet tegenspreken. Het duurt daarom even voordat ze het discussiëren oppikken, maar ze passen zich over het algemeen goed aan."

Transparant

Of Pomorska nog lang in het voor haar voorbestemde Nederland blijft werken, weet ze niet. "Ik laat het open. Ik blijf tot 2012 in Maastricht, dan loopt mijn contract af."

De Poolse onderzoekt momenteel onder meer de diplomatie in de Raad van de Europese Unie, de belangrijkste Europese instelling op het gebied van besluitvorming. "Ik kijk naar hoe diplomaten veranderen. Hoe hun perceptie verandert, hoe ze samenwerken met andere nationaliteiten en hoe ze zich aanpassen." Het Nederlandse universitaire systeem beschrijft Pomorska als 'open'. "Nederland is wat dat betreft een uitzondering, samen met de Verenigde Staten en Engeland. Als er een vacature is, maakt iedereen kans. Ook mensen van buitenaf, zoals ik. De procedure is transparant. Iedereen die uit het buitenland komt, waardeert dat zeer. Volgens mij is Nederland daarom zo populair onder buitenlandse wetenschappers."

ROBERT VISSCHER

Ballenbak vol kleuren en culturen

Het Erasmus Student Network bestaat dit jaar twintig jaar. Van een aantal buddy's voor buitenlandse studenten in Utrecht groeide de studentenorganisatie uit tot een internationaal opererende belangenbehartiger voor uitwisselingsstudenten. Maar de basis blijft de persoonlijke ontmoeting, vinden oprichtster Désirée Majoor en de huidige voorzitter van ESN-Nederland Koen Stolk.

“Pallomeri, pallomeri”, klonk het eind maart alom toen studenten op het Utrechtse universiteits-terrein De Uithof bij elkaar kwamen om de twintigste verjaardag van het Erasmus Student Network te vieren. “‘Pallomeri’ is Fins voor ‘ballenbak’ en staat voor de vele verschillende culturen en kleuren binnen ESN”, vertelt voorzitter Koen Stolk. “Met dat woord groeten wij elkaar.”

Dat er tegenwoordig in 280 secties verspreid over ruim dertig landen zo'n 12.000 studenten voor ESN in de weer zijn, is voor Désirée Majoor nog steeds moeilijk te bevatten. De huidige directeur van de faculteit Communicatie & Journalistiek van de Hogeschool Utrecht richtte in 1989 de eerste lokale ESN-sectie op. Een jaar later werd ze in Kopenhagen de eerste voorzitter van ESN-International. “ESN is me geheel en al ontstegen. Het is dat ik een pragmatisch mens ben, anders zou ik er bijna idealistisch van worden. Azerbeidzjan doet nu ook mee, kun je je dat voorstellen?”

Praktische hulp

Lokale studenten die buitenlandse uitwisselingsstudenten wegwijs maken in hun stad. Dat is de kerngedachte achter ESN. Majoor herinnert zich dat het plan ontstond toen 32 studenten in Gent door de Europese Unie waren uitgenodigd om de Erasmusbeurzen te evalueren. Die waren een jaar daarvoor ingevoerd. “Iedereen had net de ervaring van een buitenlandse studie achter de rug. Zelf was ik

in Bologna geweest voor een afstudeeronderzoek voor mijn studie Theaterwetenschap. We vonden allemaal dat je als student in een vreemde stad wel wat praktische hulp kon gebruiken. Hoe kom je aan een kamer? Waar kunt je sporten? Dat soort zaken. Zou het niet goed zijn, bedachten we, als elke uitwisselingsstudent een buddy krijgt die daarbij helpt?”

Via advertenties in het Utrechtse universiteitsblad vond Majoor haar eerste buddy's. Ook in andere landen kwamen de eerste secties van de grond. De rest is geschiedenis. Inmiddels maken jaarlijks ongeveer 150.000 uitwisselingsstudenten gebruik van de diensten van ESN.

Serieuze gesprekspartner

“De simpelste ideeën zijn vaak de beste”, weet ook Koen Stolk. “In mijn eigen stad, Leiden, begeleiden we nu meestal met twee studenten een groep van tien uitwisselingsstudenten. Die hebben zo een aanspreekpunt waar ze terecht kunnen met al hun vragen. Daarnaast biedt zo'n lokale ESN-sectie feesten, kroegavonden, excursies. En alles heel vrijblijvend. Niets moet.”

Voor geneeskundestudent Stolk, die vrijwilligerswerk deed in Ghana maar zelf geen ervaring heeft als uitwisselingsstudent, is vooral het spontane karakter van de contacten met buitenlandse studenten een reden om binnen ESN actief te zijn. “Iedereen is in zijn eentje naar Nederland gekomen en staat overal voor open. Vorig jaar had ik binnen een uur een

*“Mijn Nederlandse vrienden
krijg ik niet binnen een uur
bij elkaar”*

groepje opgetrommeld om naar het WK-Rugby te kijken op televisie. Dat krijg ik met mijn Nederlandse vrienden niet voor elkaar.”

De voorzitter van ESN-Nederland ziet echter ook dat het netwerk meer is dan een gezellig opvangadres voor uitwisselingsstudenten. “Met de toename van het aantal buitenlandse studenten in Nederland, krijgen we meer en meer de status van belangenhartiger. We zijn nu een serieuze gesprekspartner van universiteiten en andere organisaties in het hoger onderwijs. Als in Leiden de introductie voor buitenlandse studenten staat gepland voordat de studenten in hun kamer kunnen, dan zegt ESN daar wat van. Als de Nuffic ons om een advies vraagt, dan kunnen we dat ook geven.”

Voortrekkersrol

Désirée Majoor kijkt met bewondering naar de koepel van landelijke besturen, *ESN-International*, die de laatste jaren “een eigen zelfbewustzijn” ontwikkelt. “Dat vind ik misschien wel de grootste verandering. Je merkte het hier in Utrecht waar een groot internationaal *career event* georganiseerd was. Klaarblijkelijk snapt ESN dat een database met duizenden ambitieuze, internationaal ingestelde studenten uitermate aantrekkelijk is voor bedrijven en instellingen. Of kijk naar het partnerschap dat ESN nu heeft met Unicef. De hele organisatie wordt ingezet voor een betere wereld. Dat ons idee van twintig jaar terug tot dat soort zaken heeft geleid, vind ik werkelijk fantastisch.”

Volgens Koen Stolk heeft de Nederlandse sectie een niet te onderschatten rol gespeeld in dat volwassen worden van de organisatie. “Om de een of andere reden hebben we een voortrekkersrol. Ook nu kijken andere ESN-landen weer naar ons omdat wij een contract hebben afgesloten met verzekeraar AON voor studenten die langdurig in het buitenland verblijven.” Majoor meent dat vooral de traditie van studentenzelforganisatie bijdraagt aan de prominente Nederlandse positie binnen ESN. “In andere landen spelen vakbonden vaak een belangrijke rol. Dat leent zich niet voor de ESN-aanpak. Hier zijn studenten op allerlei manieren georganiseerd en pakken ze alles zelf aan.”

“Maar toch”, zo concludeert de oprichtster, “zal ESN altijd in de eerste plaats draaien om persoonlijke ontmoeting op lokaal niveau. Het is een cliché, maar als we elkaar willen begrijpen in de wereld, zullen we elkaar moeten tegenkomen. Ik weet uit eigen ervaring hoe waardevol zo’n uitwisselingsperiode voor jezelf is, want je leert ook nog eens opnieuw naar jezelf en naar Nederland kijken.” Koen Stolk herkent dat. “Laatst ging ik met buitenlandse studenten naar Volendam. Normaal zit je in de trein met een iPod op een boek te lezen ofzo. Nu moest ik naar buiten kijken, want die polders van ons vonden ze machtig mooi en interessant. Sinds die rit zit ik echt anders in de trein. Dat Nederlandse landschap heeft inderdaad wel iets.”

XANDER BRONKHORST

‘De Chinese *spirit* br

Hogescholen voeren een actief internationaliseringsbeleid. Toch was het voor Anne Geerdink, docent communicatie bij de Duale HES/Hogeschool van Amsterdam, niet eenvoudig om een verblijf in China te regelen. Maar het lukte.

Anne Geerdink kwam in 1986 voor het eerst in China. “Toen begon net de ‘*opening up*’, zoals ze het hier noemen. Ik reisde vijf maanden rond in Zuid-Oost-China en Tibet. In 2007 bezocht ik China met mijn studerende dochter. Het verschil, ruim twintig jaar later, was groot. Ik ontmoette veel Chinezen die ook reisden, dat deden ze vroeger niet. Ik bezocht een universiteit en werd getroffen door de *spirit*, die bruiste in mij door.”

Onder meer door deze reis kwam Geerdink (57) op het idee om een jaar in China les te geven. Ze bedacht een plan dat niet alleen positief zou kunnen werken voor haarzelf, maar ook voor andere oudere docenten aan de Duale HES/Hogeschool van Amsterdam. “Want lang niet alle oudere docenten willen het rustig aan doen. Ikzelf bijvoorbeeld wil juist nog lang doorwerken. Maar het ouderenbeleid op hogescholen is nog niet zo ontwikkeld.” Het plan van Geerdink was om senior docenten een extra impuls te geven door ze naar het buitenland te sturen. “Maar de leiding van de hogeschool zag er niets in. Daardoor leek mijn onderwijsjaar in China van de baan.”

Droom

Toch liet het idee Geerdink niet los. “Ik bleef met China bezig. Ik kon eigenlijk niet wachten, want de pensioengerechtigde leeftijd in China is voor vrouwen 55 jaar. Ik vond dat ik mijn droom moest volgen, al ben ik niet zo van dat soort teksten. Ik

Anne Geerdink: 'Ik heb hier een geweldig jaar'

Foto: Anne Geerdink

uiste in mij door'

heb verschillende universiteiten aangeschreven en fondsen proberen te werven. Maar die laatste waren er bijna niet en door mijn leeftijd kwam ik niet in aanmerking voor een baan bij een universiteit." Ook bij de internationaliseringspoot van de HvA kreeg ze nul op het rekest met een plan om stages te werven in China. "Zij sturen liever iemand die Chinees spreekt. Dat vind ik een legitiem argument." Maar het hielp Geerdink niet verder.

Hogescholen afficheren zich de afgelopen jaren nadrukkelijk met een actief internationaliseringsbeleid. Toch was het voor Geerdink niet eenvoudig om via een hogeschool een verblijf in het buitenland te regelen. De communicatiedocent heeft zelf het vermoeden dat het ook te maken had met het land waar ze naartoe wilde. Ze legt uit dat het bij een buitenlands verblijf via de hogeschool de bedoeling is dat er ook iemand uit het betreffende land naar Nederland komt. Beide uitwisselingspartners houden hun eigen salaris. "Maar van een Chinees salaris kun je in Nederland niet leven. Ik denk dat er minder problemen waren geweest als ik naar Spanje of Portugal had gewild."

Op 29 mei vorig jaar viel de verlossende brief op de deurmat. Ze kreeg een uitnodiging van de medische universiteit in Yinchuan, in de provincie Ningxia in het noordwesten van China. Geerdink had deze universiteit al eerder aangeschreven. "Een Chinese dokter, die bij de Vrije Universiteit *'visiting scholar'* was geweest, had mijn cv vertaald. Zij wil op een gegeven moment graag weer terug naar Nederland. Tegelijkertijd bleek dat een docent uit Engeland, die naar de universiteit zou komen, half mei had besloten toch niet te komen. Er was dus plaats voor een andere buitenlander."

Sabbatical in algemeen belang

Geerdinks teammanager, de directeur en collega's reageerden direct enthousiast. Ze kreeg een sabbatical in algemeen belang, waardoor al haar premies worden doorbetaald. Ze kon haar huis, een dag voor vertrek, nog verhuren en nam er genoegen mee om in China tegen lokaal salaris te werken. Geerdink verdient nu 4.500 yuan (400 euro) per maand. "Daar kan ik van

leven, maar bijvoorbeeld niet van met vakantie."

Op 3 oktober stond Geerdink voor het eerst voor de klas. Ze doceert *oral communication* aan doktoren en verpleegsters. Het doel van dit vak is om de studenten Engels te laten spreken. "Toen ik het klaslokaal binnenkwam, zaten de veertig tot vijftig studenten stil. Wie te laat komt, is hoog beschaamd en vraagt permissie om binnen te komen. Als ik spreek is het stil. Dat zijn grote verschillen met Nederland."

Een ander groot verschil is dat Chinezen minder makkelijk praten, wat het vak van Geerdink zo relevant maakt. "De eerste dag stelde ik een vraag, maar niemand gaf antwoord. Het is mijn werk om ze aan het praten te krijgen. Ik vind dat ik een leeftijd heb dat ik alles kan doen. Als studenten niet antwoorden, loop ik naar degene die het aardigst kijkt en vraag ik waarom hij of zij niet antwoordt. Begrijp je het soms niet, of moet ik het op het bord schrijven, of wil je dat ik een dansje voor je doe? Door grapjes te maken en door duidelijk te zijn, maak ik de studenten los en krijg ik ze aan het praten. Het zijn slimme mensen, ze weten veel. Maar ze hebben geen ervaring met het gebruik van hun Engelse woordenschat."

In december kreeg Geerdink dropjes, taaitaai, pepernoten en tijdschriften opgestuurd. "Mijn studenten vonden pepernoten en taaitaai ontzettend vies. Dropjes werden herkend. 'Dat is ningxiakruid, een geneesmiddel', zeiden mijn collega's hier. De tijdschriften nam ik mee naar de voetmassage-salon. Een van de klanten las de Panorama. Daarin stonden foto's van oudere mensen die naakt fietsen voor een goed doel. Dat sloeg in als een bom. Ze waren geschokt."

Ondanks de lange weg die Geerdink moest afleggen om naar China te kunnen, raadt ze een verblijf in het land aan. "Ik heb een geweldig jaar. Soms voel ik mij alleen, maar dan ga ik de straat op of nodiggen collega's mij uit voor een lunch. Dan zit ik bij een gastvrij Chinees gezin aan tafel. Ik leer ontzettend veel van dit land en de hartelijke mensen."

ROBERT VISSCHER

"Van de 400 euro die ik verdien kan ik leven, maar ik kan er niet van met vakantie"

C O L U M N

Crisis?

De mondiale economische crisis zet ons allen aan het denken over de mogelijke effecten op internationale studentenmobiliteit. Teruggrijpen op geschiedenis biedt vaak een mogelijkheid om een eerste inschatting van mogelijke effecten te maken. Maar door de enorme diepte van de huidige crisis, is er in dit geval geen echte geschiedenis waarop we kunnen teruggrijpen. Zouden we kunnen kijken naar de economische crisis in Azië van 1997? Ik zat op dat moment in Australië en was net betrokken geraakt bij internationalisering. Een vuurdoop, naar het scheen. Een terugblik op de instroomstatistieken van 1994 tot 2001 laat echter zien dat de groei van aantallen buitenlandse studenten in Australië zich onverdroten voortzette. De jaarlijkse groei lag in de periode 1998–2001 tussen de 14,6 en 17,5 procent. In de jaren daarvoor was dat 10 tot 11 procent. De Aziatische crisis had blijkbaar een positieve invloed op de instroom. De verklaring die we toentertijd hanteerden, was dat door de verslechterde arbeidsmarkt meer studenten langer gingen studeren om zich zodoende beter te positioneren. Hoe kijk ik naar de huidige situatie? Bij mijn eigen universiteit is er een sterke toename in aantallen aanmeldingen, vooral uit landen waarvan we uit ervaring weten dat van de studenten die zich aanmelden, er veel ook daadwerkelijk komen. De Universiteit Leiden heeft echter niet de vakken waar internationaal gezien de meeste actie plaatsvindt (*business*, management, economie, *engineering*, IT). Daardoor zouden cijfers uit Leiden wel eens niet representatief kunnen zijn. Maar ik heb van andere Nederlandse universiteiten ook gehoord over meer aanmeldingen uit het buitenland. Daarnaast heb ik mijn collega's van Club33 geraadpleegd. Dit is een groep internationaliseerders verspreid over de hele wereld.

Op basis van de reacties op mijn vraag hoe het met de internationale studentenmobiliteit gaat, kan ik concluderen dat de instroom over het algemeen sterk is toegenomen. In een aantal landen blijkt de groei zelfs sterker te zijn toegenomen dan voorheen. Een herhaling dus van wat er in Australië gebeurde tijdens de Azië-crisis. Wachten studenten wederom op een betere arbeidsmarkt? In Australië is de instroom voor het eerste semester al weer voorbij en het ziet ernaar uit dat er

weer sterke groei heeft plaatsgevonden. Een landelijk beeld is er nog niet, maar enkele universiteiten melden al 20 procent groei. De aantallen aanmeldingen in Canada lijken ook sterk te groeien, vooral op *postgraduate*-niveau, net als in verscheidene Europese landen. Al met al een positief beeld. Op het noordelijk halfrond is het nog wachten op de werkelijke instroom. Ook moeten we ons realiseren dat er anderhalf tot twee jaar verstrijken tussen het eerste moment waarop een student besluit in het buitenland te gaan studeren en het moment van aankomst bij de buitenlandse universiteit. Het geld moet wel aan het begin van dit proces aanwezig zijn. Even kijken naar de Dow Jones-index. Die bereikte zijn hoogtepunt in de tweede week van oktober 2007 en zijn (voorlopige?) dieptepunt op 9 maart 2009. Moet de klap dan nog komen? Ik zoek mijn heil voorlopig bij de uitspraak van een van mijn Aziatische collega's. Die schreef mij dat ouders en studenten koste wat kost niet willen bezuinigen op een investering in zichzelf voor de toekomst. Op naar de kennis-economie!

ROBERT COELEN

Robert Coelen is directeur International bij de Universiteit Leiden.

‘Ik zet in op een baan in Brussel’

Sebastiaan den Bak (24) loopt voor zijn master *European Governance* aan de Universiteit Leiden stage in Brussel. Daar werkt hij mee aan de inhaalslag die de EU als innovatieve kennissamenleving wil maken.

Sebastiaan den Bak loopt stage in Brussel.

“Het is hard werken in Brussel. Maar ik doe het met plezier. Ik verdeel mijn tijd tussen mijn scriptie en werkzaamheden voor Neth-ER, het *Netherlands House for Education and Research*. Dat is de vertegenwoordiging van het Nederlandse onderwijs, onderzoek en innovatie. Het is onze bedoeling die beleidsterreinen, die voorheen gescheiden waren, samen te voegen tot een stevige kennisdriehoek. In 2010 moet de EU de meest innovatieve kennissamenleving ter wereld zijn. Een ambitieus plan, maar de potentie is er.

Ik heb altijd een warm hart voor Europa gehad. De geschiedenislessen op school hebben mijn sympathie gevoed. Ik vind het fantastisch dat we, na zoveel eeuwen oorlog, inmiddels alweer zestig jaar intensief samenwerken om Europa te behouden. Wil de EU slagvaardig opereren, dan moet de bereidheid tot consensus groot zijn. Ik ervaar elke dag dat dat zo is. Die drang om het eigenbelang te overstijgen, spreekt me zeer aan.

Dat ik in de onderwijshoek terecht ben gekomen, is een logisch gevolg van mijn activiteiten als student. Toen wond ik me op over dingen die beter konden binnen de vakgroep: de planning van tentamens, de communicatie met studenten. Ik vind het leuk de belangen van anderen te behartigen, of dat nu aan de universiteit is of als medewerker van de Europese Unie. Hoe ik dat in Brussel doe? Via Neth-ER zorg ik dat informatie op de juiste plek terechtkomt, waardoor de belangenbehartigers van een bepaalde onderwijsinstelling op Europees niveau invloed kunnen uitoefenen.

Gebrekkige samenwerking

Om een voorbeeld te geven van dingen die beter kunnen: het internet was een Europese uitvinding, maar de VS zijn ermee aan de haal gegaan. Dat kwam doordat er, als gevolg van gebrekkige samenwerking tussen onderzoeksinstituten, niet tijdig een Europees patent werd aangevraagd. Zulke dingen mogen niet meer gebeuren. We moeten goed naar de VS kijken en die punten bij onszelf verbeteren waarop zij excelleren, zoals het genereren van geld en het creëren van topuniversiteiten. Dan verliezen we ons talent ook niet meer aan Amerika, maar houden het hier.

Brussel is een inspirerende stad. Vanuit het raam van mijn kantoor kijk ik uit op het parlement. Met zijn journalisten, lobbyisten en parlementariërs uit alle landen is dat wat je noemt een smeltkroes van culturen. De dynamiek is groot. In de binnenstad, waar ik woon, is het juist gezellig, een beetje Frans. Naar mijn gevoel mag ik delen in het beste wat Brussel te bieden heeft. Ik wil na mijn afstuderen komende zomer dan ook heel graag terug. Ik zet in op een baan hier.”

ANNEMIEKE BOSMAN

ISS 'DOET ALLES' VOOR OPVANG BUITENLANDSE STUDENT

De zachtste loper ligt in Den Haag

Over het onderwijs in Nederland zijn buitenlandse studenten meestal wel tevreden. Voor opvang en huisvesting geldt dat veel minder. Reden voor de Nuffic om de Oranje Loper Award te bedenken: een aanmoedigingsprijs voor de instelling die de aanloop naar een studie in Nederland zo makkelijk mogelijk maakt. Eerste winnaar is het Haagse Institute of Social Studies.

Voor veel internationale studenten is het een hele stap om in Nederland te gaan studeren. "Ik vond het best eng", bekent Cheetan Kanaadka Shivarama. De Indiër begon in september een studie aan de TU Delft. Het was de eerste keer dat hij India verliet. Maar door het warme onthaal voelde hij zich snel thuis. Ook voor Felix Andama, masterstudent bij het *Institute of Social Studies* (ISS), was de overgang van Oeganda naar Nederland groot. "De opvang bij het ISS is echt uniek", vertelt hij. "Ze doen er alles aan om het je naar de zin te maken."

Steeds meer universiteiten en hogescholen zien er het belang van in dat hun buitenlandse studenten zich snel op hun gemak voelen. Over het onderwijs is deze groep meestal wel te spreken, over de opvang en huisvesting vaak niet zo. Reden voor de Nuffic om dit jaar voor het eerst de Oranje Loper Award uit te geven: een aanmoedigingsprijs voor de instelling die ervoor zorgt dat de aanloop naar de studie en/of de studietijd zo soepel mogelijk verloopt.

De jury, bestaande uit twee internationale studenten en drie Nuffic-medewerkers, beoordeelde in totaal 21 inzendingen en lette daarbij op bijzondere initiatieven, zoals het project *Worldschool* van het ISS. Dit instituut, de TU Delft en de Universiteit van Tilburg (UvT) werden voor de prijs genomineerd. Ze presenteren zich tijdens het Nuffic jaarcongres aan het publiek. Dat koos met een ruime meerderheid voor het ISS. De TU Delft en de UvT werden respectievelijk tweede en derde.

Martin Blok, studentenraadsman van het ISS, nam de prijs – een oranje loper en kosteloze deelname aan de EAIE-conferentie in Madrid – trots in ontvangst. "Het is mooi dat onze initiatieven gewaardeerd worden en dat andere instellingen er nu ook kennis van kunnen nemen."

ELS HEUTS

Foto: Jules Leenders

ISS: SCHOONFAMILIE VAN BUITENLANDSE STUDENT

Internationale studenten zijn de *core business* van het *Institute of Social Studies*. Elk jaar arriveren tweehonderd masterstudenten en vijftig promovendi uit de hele wereld. Het ISS is dan ook gepokt en gemazeld in de opvang van deze groep. Een uitgebreid introductieprogramma zit al jaren in het standaardpakket. Evenals culturele, sociale en sportieve activiteiten door het jaar heen. “De gemiddelde leeftijd van onze studenten is 27”, zegt studentenraadsman Martin Blok. “Hun leven hebben ze voor een groot deel opgebouwd. Dan is het heftig om vijftien maanden weg te gaan. Wij zorgen dat er iets voor hun sociale netwerk thuis in de plaats komt. We fungeren niet als familie, maar op z'n minst als schoonfamilie.” De instelling voor internationaal onderwijs besteedt niet alleen veel aandacht aan de opvang, maar organiseert ook een *'going*

home workshop'. “Studenten kunnen last krijgen van een omgekeerde cultuurschok. Vaak kijken ze door hun verblijf hier anders tegen zaken aan. Dat kan thuis gaan *'clashen'*”, legt Blok uit.

Het ISS vindt het belangrijk dat de studenten integreren in de Nederlandse samenleving en zet daar sterk op in. Bijvoorbeeld met het programma *Meet the Dutch*, waarbij studenten regelmatig activiteiten ondernemen met een Nederlands gastgezin.

Een ander initiatief is de deelname aan *Worldschool*. Een aantal Nederlandse middelbare scholen werkt in dit kader aan verschillende projecten in een ontwikkelingsland. Dat kan variëren van irrigatie in India tot microkrediet in Nepal. ISS-studenten worden gekoppeld aan een project dat gericht is op hun thuisland en bezoeken de betreffende school.

Felix Andama, masterstudent *public policy & management*, bezocht bijvoorbeeld een school in Middelharnis. Hij haalde er zelfs de plaatselijke krant mee. Trots laat hij het krantenknipsel zien: “Oegandese student bezoekt Prins Mauritschool”. Andama gaf feedback op een project waarbij leerlingen uit 4 atheneum een website bouwen voor een Oegandese *highschool* voor aidswezen. “Ik vond het leuk om te vertellen over ons onderwijssysteem. Daar hadden ze veel vragen over. De klassen bij ons bestaan uit tachtig of negentig leerlingen terwijl de lokalen kleiner zijn dan hier. We hebben ook over andere dingen gepraat. Vaak hebben mensen een beeld van een land dat is ingegeven door de media. Maar dat is niet altijd volledig. Oeganda is nu redelijk veilig. Dat hadden ze niet verwacht.” (EH)

Felix Andama op bezoek bij de Prins Mauritschool in Middelharnis.

TU DELFT: DE CHAUFFEUR WACHT BENEDEN

“Vroeger dachten we: die buitenlandse studenten redden het wel. Maar zo vanzelfsprekend is dat niet.” Judith Hofstra van het International Office van de TU Delft is nauw betrokken bij de opvang van de zevenhonderd buitenlandse studenten die jaarlijks aan een studie in Delft beginnen. In 2007 werd er proefgedraaid met een uitgebreid introductieprogramma, vorig jaar ging het echt van start. En met succes. De TU haalde de tweede plaats in een benchmark van *I-Graduate* onder wereldwijd 192 universiteiten op het aspect tevredenheid van studenten over de opvang. Ook de jury van de Oranje Loper was onder de indruk van het programma.

De eerste vier dagen van het programma dat in totaal tien dagen duurt, zijn gereser-

veerd voor de ontvangst van de studenten. Ze worden opgehaald van Schiphol en naar hun nieuwe onderkomen gebracht.

“De chauffeur wacht tot de student in zijn kamer is zodat we weten dat dat goed zit”, vertelt Hofstra. Naast een aantal sociale activiteiten wordt een dagdeel besteed aan alle noodzakelijke administratieve procedures. Het huisvestingscontract wordt getekend, de bankpas wordt geactiveerd en medewerkers van de gemeente zitten bij de TU klaar om de studenten in te schrijven in de basisadministratie. Vervolgens worden alle benodigde papieren voor de IND ingevuld.

“Het is een enorme organisatie, maar het levert ons veel op”, vertelt Hofstra.

“Voorheen waren we maanden na aankomst

van de studenten nog steeds een soort toeristeninformatiebureau. De papieren waren vaak nog niet in orde en dat kostte ons veel tijd. Door de studenten alles uit handen te nemen, zijn ze klaar om op 1 september college te gaan volgen. Het studierendement is daardoor ook hoger.”

De overige zes dagen staat het onderwijs centraal. In groepjes van acht studenten wordt gewerkt aan een miniproject. “Het gaat niet zozeer om het onderwerp”, legt Hofstra uit, “maar om ze te laten kennismaken met het Nederlandse hoger onderwijs waarin de nadruk ligt op zelfstandig leren, groepsdiscussies en samenwerken in groepen. Wij vinden het belangrijk dat de internationale studenten assertief in het onderwijs staan.” (EH)

De TU Delft haalt buitenlandse studenten op van Schiphol.

UNIVERSITEIT VAN TILBURG: SIMPELE PROCEDURE

Tilburg is trots op haar score in de Internationale Student Barometer (ISB). Op het aspect *visa advice* haalde de universiteit een derde plaats. Sinds 2007 heeft de UvT de immigratieprocedure gecentraliseerd en is een *fulltime immigration officer* aangesteld. De universiteit neemt de buitenlandse studenten zo veel mogelijk werk uit handen en probeert het immigratietraject zo soepel mogelijk te laten verlopen. “Een van onze doelen was expertise op te bouwen over immigratieprocedures omdat de IND ons steeds meer verantwoordelijkheid geeft op dit gebied”, vertelt *immigration officer* Ruth Davis.

Voordat de student naar Nederland komt, probeert de universiteit hem al zo veel mogelijk bij te staan via een immigratiegids op internet en met voorbeeldbrieven voor de betrokken instanties. Bij aankomst in Nederland wordt een welkomstpakket uitgereikt met daarin alle benodigde formulieren. “Wij checken of de formulieren correct zijn ingevuld en sturen alles naar de IND. Verder zorgen we ervoor dat een fotograaf foto's maakt die aan de eisen van de IND voldoen. We proberen het zo simpel mogelijk te maken voor de student”, zegt Davis.

Zij had niet verwacht dat Tilburg genomineerd zou worden voor de Oranje Loper Award. “Immigratieprocedures zijn niet zo'n tot de verbeelding sprekend onderwerp. Maar ze kunnen wel een grote hobbel vormen waardoor de student zich niet zo welkom voelt.”

Voor Anton Kupawa uit Wit-Rusland was de service zelfs de reden dat hij voor Tilburg koos. “De universiteit adverteerde ermee dat zij zorg droeg voor een simpele procedure. Toen ik tussen Utrecht en Tilburg moest kiezen, gaf dat de doorslag”, aldus de student *International economics & finance*. (EH)

Nederland trekt steeds meer kennismigranten

De kennismigrantenregeling lokt steeds meer hogeropgeleiden naar Nederland. Dat blijkt uit de tweede monitor die het effect van de regeling moet vaststellen. Al zijn de gevolgen van de economische crisis nog niet in de jongste monitor meegenomen.

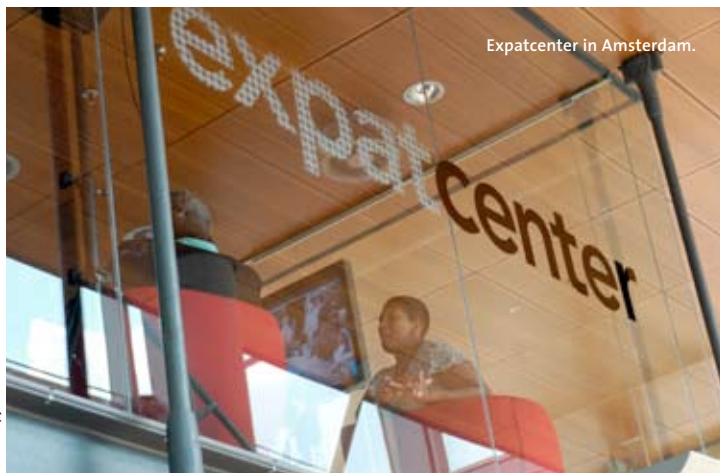

Foto: HH/Jan Boeve

Nederland moet een dynamische kenniseconomie worden, en daar hoort een snelle, eenvoudige procedure bij die het voor hoogopgeleide buitenlandse arbeidskrachten aantrekkelijk maakt om hier te komen werken. Dat was het uitgangspunt van de kennismigrantenregeling die in oktober 2004 van kracht werd. Een arbeidsovereenkomst bij een Nederlands bedrijf en een minimumsalaris van ruim 47.000 euro vanaf 30 jaar en circa 35.000 tot 30 jaar zijn voorwaarden om via deze regeling binnen twee weken een verblijfsvergunning voor maximaal vijf jaar te krijgen, ook voor eventuele gezinsleden. Sinds 2004 is een aantal onderdelen van de kennismigrantenregeling veranderd. Per 1 januari 2007 hoeven wetenschappelijk onderzoekers niet meer aan het looncriterium te voldoen. Ook is een 'zoekjaar' ingesteld voor wie zijn studie in Nederland heeft voltooid. Verder is er sinds kort een aparte toelatingsregeling voor toptalenten die in het buitenland hebben gestudeerd. Daarnaast probeert de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) klantvriendelijker te worden. Dat uit zich onder meer in de vorig jaar geopende expatcentra in Amsterdam

en Rotterdam, waar kennismigranten binnen een halfuur de benodigde documenten kunnen krijgen.

Nieuwe doelgroep

Op het eerste gezicht lijkt de kennismigrantenregeling succesvol. Tot halverwege vorig jaar maakten ruim 13.000 mensen er gebruik van. Het zijn vooral mannen uit India, de Verenigde Staten, China en Japan. Ongeveer de helft is jonger dan dertig jaar, maar ook de groep dertig- tot veertigjarigen is groot. Bij de sectoren die het meest gebruikmaken van de regeling, staat onderwijs en onderzoek op plaats vier, met 7,5 procent. Ruim driekwart van de doelgroep heeft een universitaire opleiding.

Maar om het daadwerkelijke effect te kunnen vaststellen, is voor de tweede *Monitor Kennismigrantenregeling* verder gekeken. Wat is er de afgelopen jaren gebeurd met het aantal aanvragen via de 'gewone' procedure, door middel van een tewerkstellingsvergunning? Daar blijkt geen sprake te zijn van een sterke daling, wat erop wijst dat de kennismigrantenregeling een nieuwe doelgroep aantrekt. Ook vinden bijna alle ondervraagde bedrijven dat de buitenlandse arbeidskrachten die gebruikmaken van de regeling, de Nederlandse economie helpen versterken.

De periode na juli 2008 valt buiten beschouwing van de monitor. Maar juist de afgelopen maanden trok ons land minder kennismigranten. In januari en februari vroegen respectievelijk vierhonderd en 360 kennismigranten een machtiging voorlopig verblijf (mvv) aan, tegenover 563 en 527 een jaar geleden. Volgens IND-directeur Peter Veld zit de afname vooral bij IT'ers uit India. Ook voor de rest van dit jaar verwacht hij dat veel minder mensen gebruik zullen maken van de regeling. Veld denkt dat de toestroom weer op gang komt zodra de economische tegenwind is gaan liggen.

ANNELIEKE SLAPPENDEL

‘NICHE is gemiste kans’

Dit jaar gaat het ontwikkelingsprogramma NICHE van start. Volgens Han Aarts is er voor capaciteitsopbouw in het hoger onderwijs in ontwikkelingslanden beter instrumentarium denkbaar.

Wanneer je iets wilt bereiken, vraag je je af hoe je dat het beste voor elkaar krijgt. Welke strategie, werkwijze en middelen lijken het meest effectief? Bij de Nederlandse ondersteuning van capaciteitsopbouw in het hoger onderwijs in ontwikkelingslanden, lijkt het of dergelijke vragen niet worden gesteld.

Dit jaar gaat het nieuwe NICHE-programma van start. Net als zijn voorganger, het NPT, beoogt NICHE instellingen in ontwikkelingslanden te assisteren bij het versterken van hun onderwijs-capaciteit. Hoe gaat dat in zijn werk? NPT, en dadelijk ook NICHE, bestaat uit losse, op zichzelf staande projecten. Deze worden geïnitieerd door de Nuffic in samenspraak met de Nederlandse ambassades, overheden en (aangewezen) onderwijsinstellingen in de ontvangende landen. Het Nederlandse kennisveld is daarbij niet betrokken. Pas wanneer een project op hoofdlijnen vastligt, wordt het in Nederland aanbesteed. Nederlandse kennisinstellingen doen voorstellen. Een tenderprocedure wijst een ‘winnaar’ aan. Deze kan daarna, als een soort academische klusjesman, het goeddeels voorgekauwde project gaan uitvoeren.

Is dit de beste manier om het doel van capaciteitsopbouw in hoger onderwijs in ontwikkelingslanden te bereiken? En hoe verhoudt deze benadering zich tot huidige trends in het (internationale) hoger onderwijs en onderzoek?

Als je de internationaliseringsagenda van het ministerie van Onderwijs erop naslaat, vraag je je af of DGIS- en OCW-ambtenaren ooit wel eens voorbij het Haagse Centraal Station wandelen. De beleids-overlap tussen beide departementen is in ieder geval nul. In het hoger onderwijs, en in het OCW-beleid, zijn globalisering en toenemende marktwerking alomtegenwoordig. Beide impliceren dat iedere hogeschoolonderwijsinstelling, in Nederland én in ontwikkelingslanden, een positie moet veroveren in een competitieve kennismarkt. Was dat DGIS al opgevallen? In dat licht moet in ieder geval de opbouw van onderwijs- en kenniscapaciteit worden gezien.

Daarbij neemt de invloed van wereldwijde kennisnetwerken snel toe. Kennisinstellingen in ontwikkelingslanden moeten in zulke netwerken integreren. Zij moeten de capaciteit ontwikkelen om uit netwerken de kennis te halen die voor de eigen context relevant is. Die kennis moeten ze vertalen in relevant onderwijs. En in onderzoek: ze moeten zelfstandig nieuwe lokaal relevante kennis genereren. Dat alles is nodig voor capaciteitsopbouw en daarbij is een heel andere aanpak vereist dan NICHE biedt. In NICHE formuleren ontwikkelingsambtenaren projecten in een politiek-bestuurlijke context die losstaat van de ontwikkelingen in de wereld van kennis, onderzoek en hoger onderwijs. Veel beter kun je thema’s zoeken die relevant zijn voor ontwikkeling en interessant voor zowel instellingen in ontwikkelingslanden als Nederlandse instellingen. Je kunt instellingen vragen welke thema’s dat zijn. Dankzij de globalisering groeit het aantal thema’s en onderwerpen die zowel voor Zuid als Noord urgent zijn razendsnel. Als je via gerichte ondersteuning samenwerkingsnetwerken rond zulke thema’s opbouwt, zullen die de *core business* raken van zowel instellingen in het Zuiden als Nederlandse instellingen. Dat zal wederzijds belangen dienen. En daarom veel levensvatbaarder, toekomstgericht en meer *sustainable* blijken.

Bijkomend voordeel is dat zo’n benadering helpt om ontwikkelingsrelevante kennis die in Nederland aanwezig is, te voeden en verder te ontwikkelen. En nieuwe generaties ontwikkelingsdeskundigen op te leiden. De positie van kennisland Nederland in de wereld wordt zo op politiek verantwoorde wijze versterkt. Op zo’n manier dat ontwikkelingslanden er baat bij hebben. Het mes snijdt dan aan alle kanten.

HAN AARTS

Han Aarts is directeur van Mundo, het bureau voor ontwikkelings-samenwerking van de Universiteit Maastricht

A G E N D A

De universiteit van Warschau is van **13 tot en met 15 mei** de locatie waar de jaarlijkse *ACA conferentie* wordt gehouden, met deze keer *'Innovation through Internationalization'* als titel. **Meer informatie en aanmelden via www.aca-secretariat.be.**

mei
2009

Welke zorgen en verwachtingen neemt Europa mee naar de *Unesco World Conference on Higher Education*? Dat wordt vastgesteld van **22 tot 24 mei** in Boekarest, tijdens het *Unesco Forum on Higher Education in the Europe Region: Access, Values, Quality and Competitiveness*. Bijwonen kan alleen op uitnodiging. **Meer informatie via www.cepes.ro/forum/**

'Fostering Global Engagement Through International Education' is het thema van de jaarlijkse *Nafsa-conferentie*, van **24 tot en met 29 mei** in Los Angeles. Eén van de plenaire sprekers is Muhammad Yunus, winnaar van de Nobelprijs voor de vrede in 2006. **Meer informatie en aanmelden via www.nafsa.org/annual_conference**

De Open Universiteit ontvangt van **7 tot 10 juni** in Maastricht internationale bezoekers van *M-2009, World Conference on Open Learning and Distance Education*. Het thema is *'Flexible Education for All: Open – Global – Innovative'*. Minister Plasterk is aanwezig bij de opening. **Meer informatie en inschrijven via www.ou.nl/icde2009**

juni
2009

Studenten, onderzoekers en promovendi, maar ook beleidsmedewerkers, bestuurders en docenten zijn welkom op de *Frans-Nederlandse ontmoetingsdagen* op **11 en 12 juni** in Maastricht. Het thema is *'Studeren = Slagen'*. Naast een seminar over de universitaire campus en enkele workshops is er veel gelegenheid om te netwerken. **Meer informatie en inschrijven via www.frnl.eu**

Na Washington, Berlijn en Shanghai vindt de conferentie van de *International Ranking Expert Group (IREG-4)* dit jaar plaats de Kazachstaanse hoofdstad Astana, van **14–16 juni**. **Meer informatie en inschrijven via www.ireg-observatory.org**

Ruim tien jaar na de vorige organiseert de Unesco weer een *World Conference on Higher Education*, van **5 tot 8 juli** in Parijs. *'The New Dynamics of Higher Education'* is het thema. Daar wordt bekeken wat er veranderd is sinds 1998, maar ook wat er nu speelt en hoe nieuwe doelstellingen kunnen worden behaald. **Meer informatie op www.unesco.org/education/hed**

juli
2009

Een frisse duik in de Russische geschiedenis, cultuur, kunst en maatschappij. Zo omschrijft het Nederlands Instituut in Sint-Petersburg de zomercursus *'Rusland voor beginners'* die het van **17 tot 28 augustus** organiseert. De cursus kost 767 euro en is vooral bedoeld voor studenten, (die er 5 studiepunten mee kunnen behalen), maar staat ook open voor anderen. **Inschrijven (voor 15 mei) en meer informatie via <http://nispb.ru/zomercursus>**

augustus
2009

Zie ook www.transfermagazine.nl/nieuws/agenda

Fairs

EuroPosgrados

Chili 12 – 13 mei
Argentinië 15 – 16 mei

StudyWorld

Duitsland 15 – 16 mei

Meer informatie via fairs@nuffic.nl

is ook online: transfermagazine.nl

DE KWESTIE

Deze keer:
Internationalisation at
Home telst wel degelijk
mee, maar is nog niet
zichtbaar genoeg.

[Lees verder](#)

DE NIEUWSSITE OVER INTERNATIONALE SAMENWERKING IN HET HOGER ONDERWIJS MET

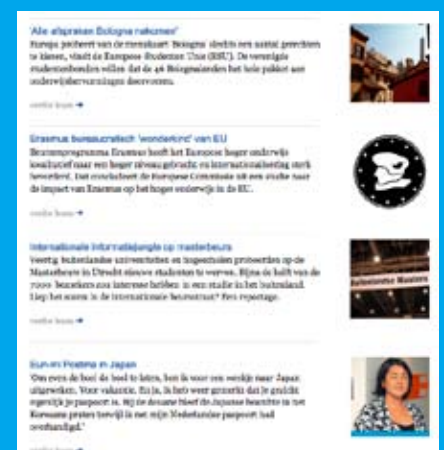
- laatste nieuws op internationaliseringsgebied
- discussie en opinies
- bijdragen van correspondenten wereldwijd
- verdiepende dossiers
- columns van studenten
- archief Transfer

www.transfermagazine.nl

DE NIEUWSSITE OVER INTERNATIONALISERING IN HET HOGER ONDERWIJS

Neem nu een abonnement op de tweewekelijks verschijnende digitale nieuwsbrief

Meld u aan op www.transfermagazine.nl/nieuws/nieuwsbrief

VOOR WIE?

- Beslissers, beleidsmakers en uitvoerders van internationaliseringsbeleid bij hogescholen, universiteiten, ministeries en aanverwante organisaties
- Docenten, onderzoekers en studenten die betrokken zijn bij internationale samenwerking